ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XXIII — Број 516
Субота, 18. новембар 1961.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

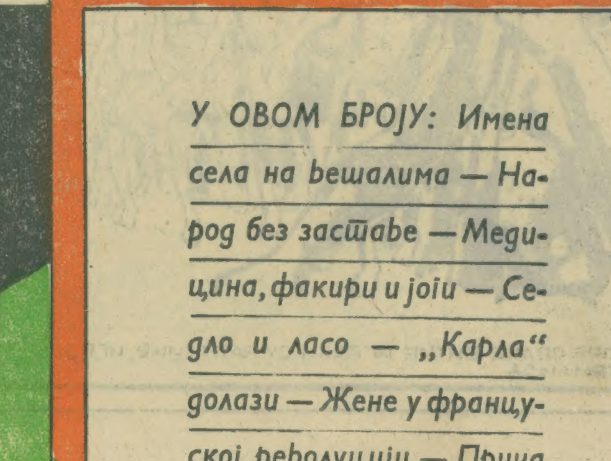

КРОЗ ВЕКОВЕ

ЗЕМЉА КАО ЛЕК

У прошлим вековима у неким крајевима Енглеске реуматичне болеснике закопавали су у усправном положају у земљу, и то тако дубоко да им је вирила само глава. Као „најлековитија" сматрала се земља поред цркве или на гробљу. Несрећнике који су остајали закопани два часа после оваквог лечења односили су мртве на гробље.

СВЕ ЗА ЛЕПОТУ

Библиотека египатске краљице Клеопатре имала је преко 3.000 свитака папируса који су углавном садржавали козметичке рецепте.

Клеопатра је слала своје „стручњаке за козметику" у најудаљеније крајеве света да би јој скупљали нове рецепте за негу лица и тела.

ЗАБРАЊЕН УГАЉ

У многим градовима у Европи загревање кућа угљем било је у 18. веку најстроже забрањено, јер је дим, због при-

митивних огњишта и димњака, кварио и загађивао ваздух. Нарочити стражари строго су водили рачуна о поштовању ове забране.

ПОСЛЕДЊИ ИЗ СТРАЖЕ

Када им је 1802. године запретила опасност од Наполеонове армије, Енглези су основали специјалну стражу чији је задатак био да са обале осматра море и јави ако се на видику појави инвазиона флота. Иако су се односи између Енглеске и Француске касније нормализовали, па су те две земље чак постале савезнице, стража је још дуго обављала своју дужност, а званично је укинута тек 1944. године када је последњи обалски стражар, неки Бартон, умро.

Парабола слепих, по слици познатог сликара

Сваке године...

Човек на бурету представља овоземаљско благостање.

Сваке године у исто време у селу Вингену у Белгији оживљава се успомена на познатог сликара Бројгела Старијег. Око 70.000 људи окупи се тог дана на улицама да би пратили живописну поворку чији детаљи подсећају на сцене са слика великог уметника. Познато је да је Бројгел био чувен по приказивању народних светковина на којима се могу видети призори: како двојица глођу исту кост, жена на античким колима и други. Поједине групе учесника изгледају као праве скупине с неког од Бројгелових платна, а он је поседовао велики посматрачки смисао који га је учинио славним.

Годишња поворка у Вингену одржава се у духу великог сликара до најмањих детаља: једе се тада црни хлеб и мастан сир, огромне количине кобасица, а све то залива пивом — као у средњем веку.

После ове светковине старе ношње које људи облаче за ту прилику стављају се у нафталин до идуће године.

Бројгел Питер Старији (1530 — 1569) је познати фламански сликар, цртач и гравер. Његова најчувенија дела су: „Сакупљање плодова“, „Ловци на снегу“, „Слепи“ и „Народна игра“.

Двојица глођу исту кост

ОД... ДО

У чувеној дворској пивари у Минхену, од њеног постанка па до сада, источено је више од милијарду литара пива. Овом количином могла би се напунити читава флота од 100 танкера.

ЖЕНЕ ЏОКЕЈИ

На париском хиподрому јесење трке су донеле љубитељима овог спорта велико изненађење. Жене-џокеји које су се досад такмичиле само на мањим тркама, сматране су доскора као аматери. Сада су, међутим, потпуно изједначене са мушкарцима, професионалним џокејима, пошто су многе од њих успеле да постигну чак и боље резултате од својих мушких конкурената.

Организовано је за женске џокеје-аматере десет трка, као нека врста испита и после тога су све учеснице једногласно проглашене за професионалне џокеје.

На првим јесењим тркама које обично привуку десетине хиљада Парижана одржане су утакмице са мушким и женским џокејима заједно. Велико изненађење је било када су жене-џокеји на првој трци потукле најистакнутије мушкарце који су због својих сталних успеха доносили на кладионици огромне улоге, а још веће када су жене-џокеји почеле да добијају трку за трком.

Париске жене-џокеји су у ствари младе девојке, необично лаке, али се оне одликују и вештином јахања а посебно још и необичном одважношћу.

После неколико трка и јесењег дербија на коме су жене такође однеле победу, и сви други париски хиподроми почели су да ангажују ове модерне Амазонке јер већ сама њихова појава на програму трка довољна је гаранција за добру посету и рекордне уплате на кладионицама.

Вероватно ће и остали хиподроми у Француској почети да се опредељују за девојке-џокеје, али њих је за сада толико мало да ће морати неколико година да прође док се обуче нове генерације жена-џокеја.

ПРВИ ШАХОВСКИ ЧАСОПИС

Пре 125 година — 1836. у Паризу је почео да излази први у свету часопис за шах који је носио назив „Паламед“. На његовој насловној страни налазиле су се Сервантесове речи: „Живот је сличан шаховској партији!“ О романтичарском схватању оснивача часописа сведочи и његово име. Наиме, Хомер у својој „Одисеји“ помиње и учесника Тројанског рата Паламеда који је измислио неку игру животињским кошчицама, у ствари пиљке. Међутим, како почетком 19. века чак ни шахисти нису знали да је шах поникао у древној Индији, то су они побркали старогрчку игру пиљака са — шахом.

Уредник „Паламеда“ био је Лабурдоне, у то време један од најбољих шаховских мајстора у Европи. Поред приказа и анализа партија, часопис је доносио и шаховске задатке, теоријске чланке, уметничке прилоге и историјске документе, као и преписку француских и страних шахиста.

LE
PALAMEDE

DES ÉCHECS
ET AUTRES JEUX
DEUXIÈME SÉRIE — TOME SEPTIÈME
Paris

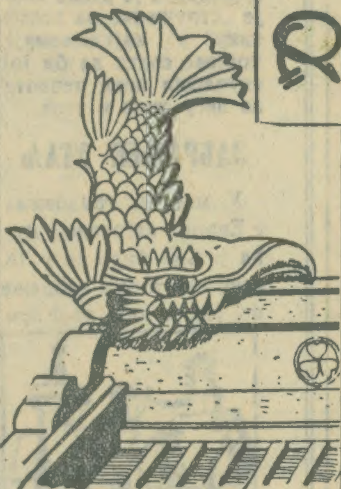
Часопис је излазио три године, а затим га је после извесног времена обновио чувени француски шахиста Сен-Аман у чијој је редакцији излазио до краја 1847.

По угледу на Паламеда, часописи посвећени искључиво шаху почели су се појављивати у Енглеској, Немачкој, Русији, Италији и другим земљама.

РАДИОАКТИВНИ ЛЕПТИР У ЕНГЛЕСКОЈ

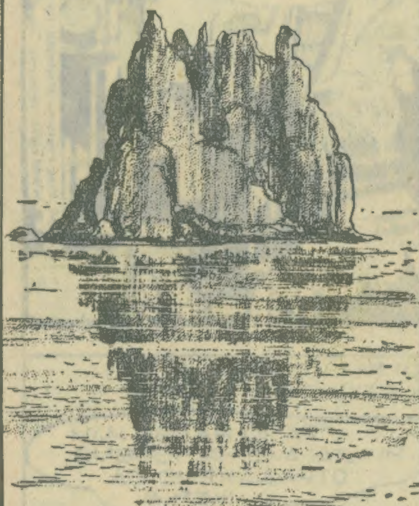
У Енглеској је ухваћен један радиоактивни лептир који је узнемирио сталожене Енглезе. Прво се помислило да је гусеница: пузећи по земљи грицкала је радиоктивно биље. Због тога су цело лептирово тело и крила били већ радиоактивни. Међутим, кад је лептир приљубљен уз фотографску плочу радиоактивност се показала само у области грудног коша. Даљим испитивањем утврђено је да се овај лептир афричког порекла, „доселио“ у Енглеску и да је његов рој близу Регана, где је експлодирала француска атомска бомба, тако да су лептирови само делимично „опрљени“ штетним зрацима. Занимљиво је да су биолози, захваљујући овом случају, потврдили једну претпоставку: да та врста лептирова заиста прави излете из Конга у Енглеску.

Ripley's Веровали или не!

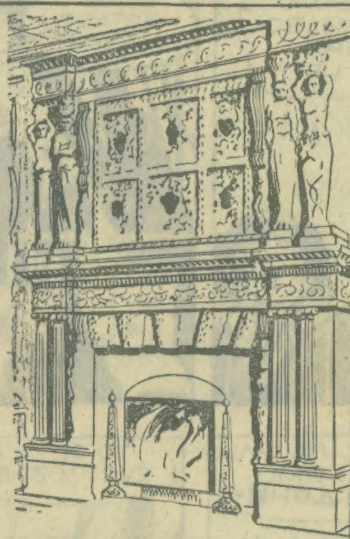
ДВА ДЕЛФИНА ОД ЧИСТОГ ЗЛАТА

ВИСОКА ПО 182 САНТИМЕТРА БИЛА СУ ПОДИГНУТА 1611. ГОДИНА НА ВРХУ ДВОРЦА У НАГОЈИ (ЈАПАН) **КАО ТАЛИСМАНИ ПРОТИВ ВАТРЕ** У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ НА ДВОРАЦ ЈЕ ПАЛА ЗАПАЉИВА БОМБА И УНИШТИЛА ГА

СТРОМБОЛИКИО

ЈЕДНО МАЛО ОСТРВО, ПОСТАЛО ЈЕ ОД ЛАВЕ ВУЛКАНА СТРОМБОЛИ (ЛИПАРСКА ОСТРВА)

КАМИН

У ЗАМКУ ЛОУЗЛИ КРАЈ ОДАЛМИНГА (ЕНГЛЕСКА) НАЧИЊЕН ОД **КРЕДЕ** ПРЕ **360** ГОДИНА — ЈОШ СЛУЖИ!

ПУНА УСТА БИСЕРА

БАГДАДСКИ ПЕСНИК **САЛМ ЕЛ КХАСИР** ЗА РЕЦИТОВАЊЕ ЈЕДНЕ ПОЕМЕ НАПИСАНЕ ЗА 5 РОЂЕНДАН КАЛИФОВОГ СИНА БИО ЈЕ НАГРАЂЕН **СА ОНОЛИКО ЗРНА БИСЕРА КОЛИКО ЈЕ МОГЛО ДА МУ СТАНЕ У УСТА!**

СА ИГРОМ У БОРБУ

МАОРИ СА НОВОГ ЗЕЛАНДА ПРЕ СВАКЕ БИТКЕ ИГРАЛИ СУ РАТНИЧКЕ ИГРЕ ПУНА **ТРИ** ЧАСА

ВЕСЛА

КОЈА УПОТРЕБЉАВАЈУ КАШМИРСКИ РИБАРИ ИМАЈУ ОБЛИК **СРЦА**

ПРЕ ДРУГАЧИЈЕ НЕГО ДАНАС

Римљани су сматрали лимун, наш драгоцени извор витамина Ц, отровним чак и смртоносним плодом. Због

тога су га употребљавали само као средство против мољаца!

*

Сапун је у старо време употребљаван као изврстан лек и зато и као додатак разним лековитим мастима и

помадама. Приликом ископавања Помпеје нађена је целокупна и добро опремљена „фабрика" сапуна.

*

Стари Египћани су лук поштовали као свету биљку.

Пренет је у Египат из западне Азије и Стари Египћани су га просто обожавали.

Не треба му

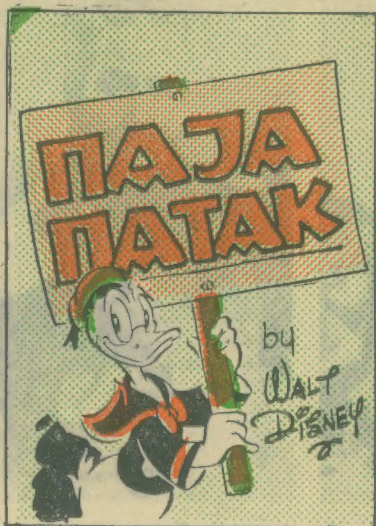
Жорж Сименон, чувени писац криминалних романа, није прочитао никад ни једну књигу Сартра, Камија, Валерија или Анатола Франса. Одмара се једино кад чита књиге о психоанализи и криминалне романе.

Допало им се...

Једном полицајцу у Бостону досадиле су већ ноћне шетње и трагања за погрешно паркираним аутомобилима, па је на местима где је обично затицао прекршитеље истакао плакате: „Паркирајте овде слободно, а 10 долара казне уплатите у 7. полицијској станици". Многим аутомобилистима се допала ова оригинална опомена па су га послушали пре него забрану.

Стално у вези...

Хамбуршка полиција ће убудуће бити снабдевена минијатурним одашиљачима. Патроле чувара реда који пешице обилазе свој рејон биће тако у сталном контакту са главним полицијским штабом.

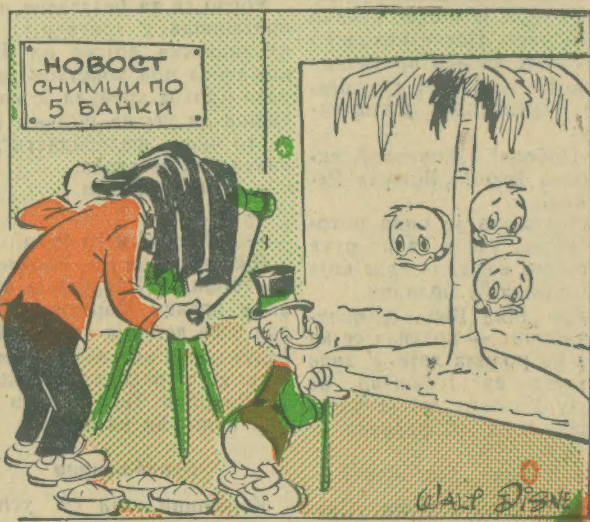

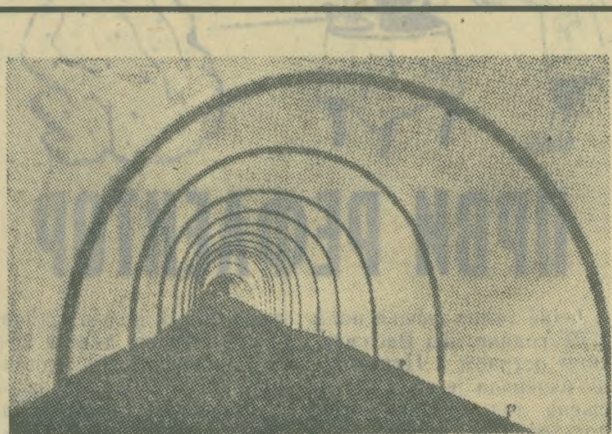

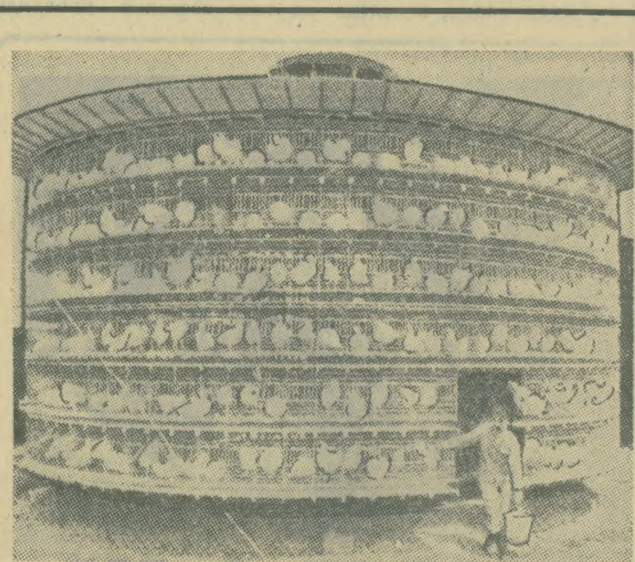

Погоди шта је ово?

Мишоловка? На први поглед овај снимак из Будимпеште заиста ствара такав утисак. Међутим, он представља нешто сасвим друго. Фотограф је морао јако да се савије уназад и да одоле, потпуно вертикално, сними... гвоздене степенице на једном циновском фабричком димњаку. Да бисте стигли до његовог врха морали бисте да се успењете уз 240 гвоздених пречки.

Прве укрштене речи

Прве укрштене речи у америчким новинама појавиле су се пре више од педесет година. Једном листу у Балтимору обратио се недавно 75-огодишњи Том Домије писмом: „У вашем листу од 9. маја 1913. године штампане су приложене укрштене речи. Кад год сам имао слободно време покушавао сам да их решим служећи се разним лексиконима. На жалост узалуд. Молим вас дајте ми најзад тачно решење". Редакција му је одговорила да су се у многим од првих укрштених речи поткрале грешке, што се догодило и код ових чији је исечак послао, па је решење на жалост немогућно.

И ЗА КОКОШКЕ

Овај кокошарник (у Јапану) саграђен је специјално за 500 кокошију да би свака могла да проведе неколико сати дневно на сунцу. То веома повољно утиче на њихову „кондицију", односно на ношење јаја.

Легендарна Перинет нако је била само куварица дичила се униформом другог царства

Кантињерка у почетку није носила униформу, а од 1844. почела је да је облачи

Жена-хусар, Мадам Бретон Дубле, прославила се у бици код Ејлоа

Александрина Баро да би осветила мужа и брата, пошла је на ровове Алокија

Анжелик Брилон била је прва Францускиња која је добила Легију части

Маршалицу Лефевр је овековечио Сарду нако је „Мадам Сан-Жен" Тереза Фигер

ЖЕНЕ У ФРАНЦУСКОЈ РЕВОЛУЦИЈИ

Прва жена одликована Легијом части кренула је у рат да би заменила погинулог мужа. Тереза Фигер — »стара војничина« умрла је заборављена у старачком дому

У току другог светског рата учествовале су и многе жене у Покрету отпора у Француској. Али, не треба заборавити ни оне од пре 150 година из доба француске револуције, које се могу сматрати њиховим претечама.

Млада Александрина Баро је јула 1792. године ступила с мужем и братом у тарнски батаљон, и не одвајајући се од њих учествовала у бици 13. јула 1793. године с војницима Источно-пиринејске армије под командом славног Тур д'Оверња. Тог дана њен батаљон је напао шанац Алокија који је бранила артиљерија и многобројни Шпанци. Мада су се противници храбро бранили и давали отпор француским гренадирима, ипак су изгубили битку. Приликом јуриша Баро је приметила да јој је муж погођен метком а брат смртно рањен. Прилазећи им да им укаже помоћ она је узвикнула:

— Осветићу вас!

Пошто је истрошила своју муницију, узела је од неког погинулог и потрчала у напад. За њом је пошао велики број бораца. После неколико узастопних напада противнички ров је био заузет. Одушевљени гренадири узвикивали су:

— Победа! Живела Александрина Баро! Живела Република!

Млада жена је онда потрчала мужу, узела га на руке и сместила на једна кола која су га одвезла у болницу.

Током зиме Баро је напустила фронт — вратила се кући да би родила дете. У знак признања за јунаштво на фронту Конвент јој је доделио помоћ од 300 франака.

Ко је била „Сан-Жен"?

Тереза Фигер, звана „Сан-Жен" је била кћи богатог трговца семењем из Понтоаза. Рођена је 17. јануара 1774. године у селу Талме, недалеко од Дижона, у Бургоњи. Одмах после њеног рођења умрла јој је мајка, а неколико година касније и отац. Њен ујак потпоручник Жозеф Виарт није могао да је узме к себи него ју је препустио неком Мидеблу, власнику једне перионице. Терези је ту било добро, али је Мидебл био попустљив према њој и мушкобањаста девојчица је радила што је хтела, па бежала и из школе.

Кад је имала једанаест и по година ујак је одведе у Авињон да учи неки занат. Код једног трговца сукном научила је да шије, води књиге и служи муштерије. Али такав посао није одговарао њеном темпераменту.

У време револуције почетком 1793. године Авињон, где је формирана дружина „федералиста" којy су сачињавали ројалисти и жирондинци, дигао се против Конвента. Терезин ујак је постао заповедник групе топџија, и Тереза, срећна због тога, обукла је униформу и брзо се навикла на нови живот не напуштајући ујака.

Убрзо се та безазлена игра претворила у трагедију: републиканска војска од 4.000 коњаника под вођством генерала Картоа кренула је на Авињон да угуши побуну. Кад су то чули „федералисти", ухватио их је страх.

— Треба бежати.

— Куда?

— У Марсеј и то брзо.

Избили су на пут предвођени тобџијом Виартом и пошли у правцу Марсеја. Само два часа доцније коњица Конвента их је сустигла. Бунтовници су се разбежали. Једино су Виарт и Тереза дали отпор пуцајући из топа.

Заробљеници

Коњаници који су успели да се спасу сакупили су се и одлучили да пођу у потеру за двојицом тобџија, који су их тако неславно победили. Ускоро су их заробили и вероватно би одмах били ликвидирани да Тереза није почела да виче:

— Подлаци! Хоћете да убијете непријатеље који се не бране.

Када су чули танак глас, коњаници су за тренутак застали.

— Пази... овај војник је жена! — повика један од њих.

Скинули су јој двороги шешир и видели да је млади тобџија заиста жена од око двадесет година.

Одвели су их у авињонски затвор, а после неколико дана извели их пред генерала Картоа. У собу је прво уведена Тереза.

Картоа, колос с великим брковима, мирно је доручковао у друштву своје плавокосе жене. Чим се девојка појавила, генерал јој благонаклоно рече:

— Познајем твој случај. Ти си грађанка која сипа ватру и рђаво поступа с мојим војницима?

Очигледно је желео да је извуче из незгоде и спасе ратног суда, па јој предложи да се придружи његовој војсци.

— Немогућно, грађанине генерале! — одговори Тереза.

— Зашто?

— Зато што је твоја република гиљотина — одговорила је Тереза понављајући оно што је од ројалиста у Авињону чула.

— Ти си луда! — рече јој Картоа згранут.

Као добра републиканка, жена генералова, грађанка Картоа је узела на себе да посаветује младу девојку.

Девојка замоли да је пусте до ујака да се с њим договори, а затим поново уђе и рече:

— Грађанине генерале, тражим нешто од тебе.

— Шта? Говори.

— Да спасеш и мог ујака и пустиш га на слободу.

— У реду.

— А сад, да погледам коња кога желиш да ми даш.

Картоа се насмеја овој смелости али је одведе да изабере коња.

У новој униформи Тереза је изгледала лепо и један официр је упита:

— Како се зовеш?

— Сан Жен — одговори уместо ње Картоа. — Знаш, она ме је назвала разбојником и показала да је без стида (sans gêne).

Госпођица Фигер и Наполеон

Отада је њен живот испуњен авантурама и акцијама. Учествовала је у опсади Тулона где је задобила прву рану, али је ту упознала и Бонапарту који ју је казнио строго мада је била по среди мала грешка. Ускоро је Тереза била позвана на ручак код генерала Дигомијеа. Имала је место поред корзиканског капетана. Знајући за неспоразум са Бонапартом другови су је задиркивали а она не издржа него му грубо рече:

— Ти си ме неправилно казнио због маленкости, уставалом, ти си ружан и...

Бонапарта се насмешио и није ништа одговорио.

После предаје Тулона пребачена је у другу јединицу где се борила против Шпанаца који су били освојили Русион. У току тешке борбе Тереза Фигер је стекла славу: уврстили су је у најбоље француске коњанике који су ушли у Шпанију певајући Марсељезу. Учествовала је и у нападу на Фигијер и спасла живот генералу Нугезу као и неким војницима који су се давили у брзој реци Флувији.

После овога је придодата Деветом драгонском пуку и послата у Италију. Аустријски хусари су је заробили али је успела да побегне и да се врати у француске редове.

Жозефина Бонапарта ју је позвала једног дана у двор у Сен Клуу. Тада се поново нашла пред Наполеоном. Прилазећи јој, он је весело упита:

— Да ли вам и сада изгледам онако ружан као за време опсаде Тулона?

Тереза се збунила и промуцала:

— Не, генерале.

Учествовала је и у борбама код Аустерлица и на Јени. По трећи пут је доспела у заробљеништво борећи се у Шпанији и дуго година је тамо остала.

Може се рећи да је Тереза Фигер била добар војник а пошто је у војсци провела од 1793. до 1814. године назвали су је „стара војничина".

По завршетку рата срела је бившег младог добошараСитера, свог друга из детињства, и удала се за њега.

Старост је дочекала болесна и у немаштини, а кад јој је 1829. године умро муж, једва је добила место у дому стараца у Исију. Ту је, 4. јануара 1861. године умрла потпуно заборављена у 87. години.

Викторијен Сарду у свом команду „Сан Жен" приписао је маршалици Лефевр особине Терезе Фигер.

Анжелик Брилон, прва Францускиња одликована Легијом части

Рођена у Динану 1772. године, Анжелик Жозеф Дишемен била је кћи и сестра војника, а 1791. се удала за каплара 42. пешадијског пука чији се гарнизон налазио у Ајачију. Већ следеће године остала је удовица — Брилон је погинуо у једној чарки.

Иако ојађена она је скинула каплӑрске знаке са униформе свог мужа и обукла његово одело па отишла команданту 42. пука.

— Ја сам удовица Брилон. Дошла сам да заменим мог мужа — рекла је одлучно.

Официр се збунио, али је Анжелик ипак примљена. Млада удовица је ускоро постала каплар, а две године доцније наредник. Двадесетчетвртог маја 1794. године тврђаву Геско су опсели Енглези. Ускоро је нестало муниције и хране и Французи су се спремали на предају, али Анжелик предложи:

— Држите се још мало. Ноћас ћете добити све шта вам треба.

По мраку се провукла кроз енглеске линије до места Калви. Ту је пробудила 60 жена и наговорила их да пренесу намирнице и муницију до тврђаве Геско. Благодарећи њој тврђава није освојена јер су Енглези напустили опсаду.

Млада Бретонка се није ничег бојала и пред Калвијем је пришла са својим стрелцима сасвим близу енглеским положајима. Одједном је пала: комад гранате јој је разнео леву ногу.

Луј Наполеон Бонапарта, будући Наполеон III, доделио јој је Легију части и она је била прва Францускиња која је понела ово велико одликовање.

У свом кратком браку Анжелик је имала кћер која ју је неговала до 1859. године када се угасио живот ове храбре жене.

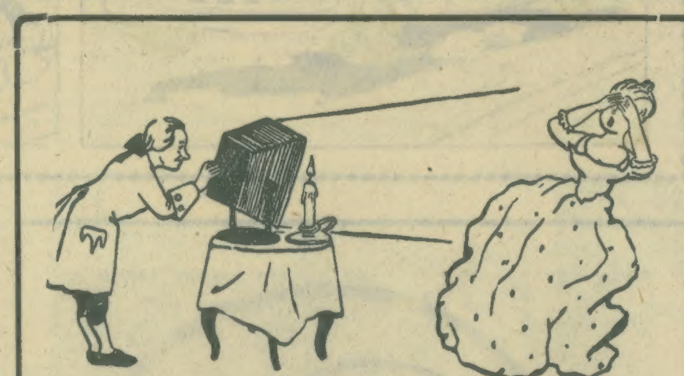
Мари тет-д'боа — кантињерка

Надимак тет-д'боа — дрвена глава, Марија је добила због своје ружноће. Била је дуже у војсци но лепа Сан Жен, али је радила у кантини. Ипак кад год се указала прилика борила се као прави војник. Удала се за бившег добошара француске гарде и борила се крај њега у свим биткама које је водила револуција и царство.

Увече, у логору или бивaку, Мари је писала, по диктату неписмених војника, писма њиховој родбини. Чувала је и плате оних који су се бојали да је узалуд не потроше. У току битке код Маренгоа, родила је сина који је, како се причало, знао да лупа у добош чим је проходао.

У току једне француске војне, изгубила је за кратко време и мужа и сина. Отада је њена породица постала — царска гарда.

После битке код Ватерлоа, ишла је по пољу и напајала рањенике. Једна залутала граната јој је разнела стомак. Тако је као прави борац завршила живот кантињерка Мари тет-д'боа.

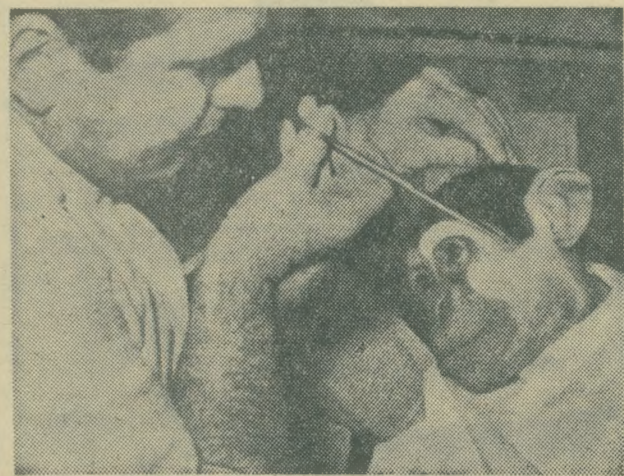
ПРВИ РЕФЛЕКТОР

Једне тамне јесење ноћи 1779. године над Васиљевским острвом у Петрограду изненада је засијала огњена лопта. Јарка светлост обасјала је околне улице и обалу.

Упркос позном часу, хиљаде људи излетели су из кућа да би својим очима видели необичну светлећу лопту. Тек касније дознали су да је то механичар Кулибин запалио у свом стану на четвртом спрату Академије наука свој „фењер". Како су писали тадашњи листови, Кулибин је „пронашао вештину прављења огледала састављеног од више делова које, усмеравајући у једном правцу слабу светлост свеће, појачава ту светлост за 500 па и више пута, у зависности од делова огледала".

Помоћу овог „фењера" Кулибин је успео да само једном свећом јарко осветли једну галерију дугачку готово сто метара.

Кулибинов „фењер", заснован на принципу одбијања светлости од огледала, може се сматрати као прототип данашњег рефлектора.

КИЦОШ

Биби је име овог шимпанза који двапут месечно одлази фризеру. Умиљат је, радо се игра и право је „дете", кажу чувари зоолошког врта у Бечу, а његова највећа слабост је фризура.

НАРОД БЕЗ ЗАСТАВЕ

Кроз шест година — 1967 — Канада ће прославити стогодишњицу свога постојања као државе. Многи Канађани већ су спремни да се опкладе да ни до тог времена неће још имати заставу. Јер, Канада је једина нација на свету која нема сопствену заставу, већ се служи државном заставом Велике Британије. Неколико дана после проглашења своје независности, афричка држава Гана, на пример, већ је имала своју националну заставу. Канађани међутим, ни после једног века нису могли да се сложе како треба да изгледа њихова застава.

Године 1946, један скупштински одбор покушао је да сломи овај тврди орах. Из свих крајева земље стали су да пристижу предлози — преко 2.600. Али, и поред толиких предлога до неке одлуке није се могло доћи јер се Канађани француског и Канађани енглеског порекла никако не могу да сложе. Отада па до данас канадска влада добија бар по пет нових предлога сваке седмице. Преко 80 одсто свих Канађана ипак се слажу у једном: на националној застави неизоставно се мора налазити лист северноамеричког јавора од кога се прави чувени сируп који представља један од важних извора националног прихода.

Лист јавора као симбол Канаде веома је стар. Још пре доласка Европљана у ове крајеве, Индијанци су поштовали јавор и веровали су да је снег који се у пролеће топи небеског порекла и да је пао на земљу да би дао јавору драгоцени сок из кога се прави јаворов шећер и јаворов сируп.

О КЊИГАМА И ПИСЦИМА

На питање кад и како један писац постаје „класичан", Жан Кокто је одговорио: „Онда кад сваки од нас жели да га упозна без улагања напора да чита његова дела".

☆

Поводом премијере свог комада „Мала кафана" Тристан Бернар је био замољен да за позоришни програм напише неколико аутобиографских података. Он је почео овако: „На кући у којој сам се родио стоји једна табла: плочица осигуравајућег друштва Сунце".

☆

Вилијам Мекпис Текери, мајстор сатирично-реалистичког романа који је изванредном снагом описао своје савременике из прве половине 19. века и чија је књига „Вашар таштине" незаборавна слика енглеског друштва тог времена, на питање шта сматра најзначајнијим талентом великих људи, одговорио је само једном речју: „Успех!"

МЕДИЦИНА, ФАКИРИ И ЈОГИ

Факири и јоги, нека врста свештеника у Индији, проповедају аскетски начин живота и у томе

налазе његов прави смисао. Осим тога они заступају и „филозофију" према којој је прави значај живота у размишљању и — потпуном нераду. Како су факири и јоги дошли до своје моћи, или им се она бар приписује, није сасвим јасно. Али чињеница је да се одувек много причало о њиховим моћима у које многи још и данас верују. Није чудно што су се и лекари и то најпознатији заинтересовали за њих и што су покушали да научно протумаче подвиге индијских факира и јога.

Пре свега утврђена је чињеница да о магичној моћи тих свештеника највише говоре и највише у њих верују лица која нису била у Индији и која о њима знају само по причању других. Затим је доказано и то да многи факири и јоги не знају вештине које им се приписују и о којима се толико говори.

Када је Енглез Чарлс Бертрем био у Индији 1896. године, питао је 186 факира да ли би му могли показати „чудо са ужетом" — да баце уже увис и да оно остане у ваздуху а они се уз њега успужу. Ни један од њих није умео то да изведе. Па не само то, него су многи по целој Индији тражили „правог" факира који би показо своје вештине на светској изложби у Вимблеју 1924. године. Показало се да мађионичари по циркусима и вашарима боље знају мађионичарске вештине од факира и јога.

Оно што показују неки мађионичари и факири у Индији, није ништа „натприродно", већ се сасвим лепо може објаснити нормалном анатомијом и физиологијом човека. Када, на пример, факир „пробије" своје образе дугачком иглом, то изгледа невероватан подвиг. Али он то престаје да буде када се зна да је у његовим образима од раније постојао отвор, начињен још док је он био мали, као што су се женама бушиле уши за минђуше, кроз које може у свако доба, без икакве муке и тешкоће, да се она провуче. За публику је најчудноватије што таква рана не крвари — а то је баш разумљиво јер не крваре ни уши жена кад у њих ставе минђуше. Слично је и са пробијањем језика иглом или ножем. Лекари су утврдили да факири држе у устима језик начињен од каучука или резервни псећи језик, који без муке прободу иглом или ножем на запрепашћење задивљених гледалаца.

Омиљена „тачка" факира, па и неких мађионичара у разним деловима света, јесте лежање на врховима ексера забодених у даску. Изгледа просто невероватно да жив човек може на њих да легне и да се не повреди. Међутим, када се вешто на њих спусти и терет тела равномерно распореди, онда то није страшно. Ако, на пример човек од 60 килограма легне на сто ексера оптерећење ће бити само 600 грама по ексеру, што значи да се не трпи велики бол услед убода. Ако се томе дода да обично има и већи број ексера, те да је према томе и оптерећење по сваком још мање, и да су по правилу ексери прилично затупљени, онда ће се разумети да та „тачка" не представља „чудо" како се на први поглед чини.

Истина, мора се признати да су неки факири и јоги у стању да снагом воље искључе многи осећај бола. У неким случајевима може да буде у питању и сугестивно деловање на масу, као нека врста хипнозе, када гледаоци замишљају да виде оно што стварно не постоји — на пример, да се факир пуже уз конопац који стоји усправно у ваздуху.

Друга значајна „тачка" факира и мађионичарских вештака је обично да се у сандуку затрпају у земљу. Израчунато је да мртвачки сандук нормалне величине у коме се факир закопа има довољно ваздуха да би се у њему живело отприлике један сат, док он обично остаје у њему петнаестак минута.

Познати мађарски мађионичар Ерих Вајс, у Америци назван Хари Худини улазио је у мртвачки сандук који је спуштен у воду да би доказао како ваздух у њега никако не може да уђе. И он је у њему остајао по читав сат. Једном приликом, у већем сандуку, остао је два сата на дну реке Хадсон. Његов позив другим факирима да се са њим такмиче у томе, није прихваћен нити је такмичење одржано, вероватно због тога што ни један од њих није знао колико највише човек може да издржи у затвореном сандуку а да остане жив.

У свим „чудима" факира и мађионичара и у њиховој „магијској моћи", нема заправо никаквих чуда јер сва се она могу објаснити.

НОВИ ГУТЕНБЕРГОВ МУЗЕЈ

Идуће године, приликом прославе 2.000-годишњице града Мајнца, биће освећен и нови музеј у коме ће се налазити примерци и материјали о штампаријама и штампању из целог света.

Стари Гутенбергов музеј основан 1900. го-

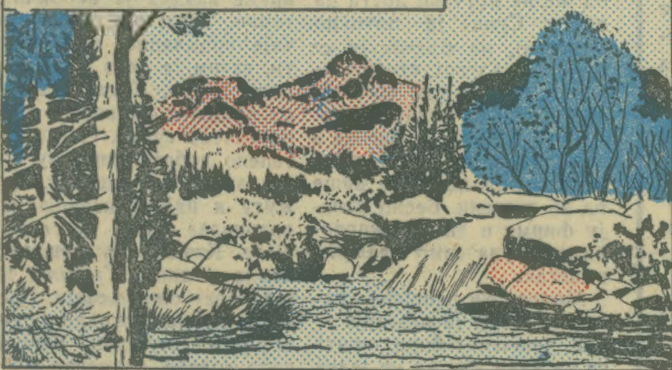

дине, у знак сећања на чувеног проналазача Јохана Генсфлајша званог Гутенберг (1400—1468) био је разрушен услед бомбардовања. Поједини веома драгоцени предмети музеја, као чувена Гутенбергова библија, псалтир из Мајнца и друго, сачувани су.

У новом музеју, који је почео да се зида у марту ове године, у три спрата сместиће се 35 изложбених сала, неколико канцеларија, атељеа и сала за конференције.

Поред велике библиотеке о историји штампања, биће обновљена и Гутенбергова радионица. Прикупиће се сва документа и све машине које су се досад употребљавале у свету за штампање. Музеј треба да буде отворен у јуну 1962. године, у време годишњице Гутенберга.

WALT DISNEY НИКИ-ПАС ДИВЉИНЕ

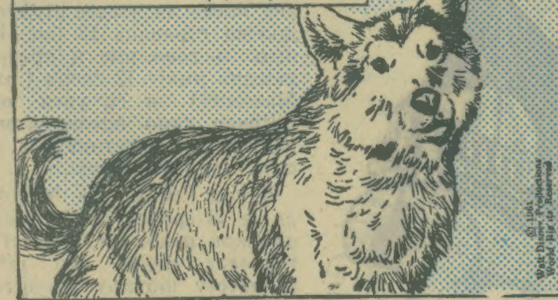

ЛАСО И СЕДЛО

Ласо може да послужи чак и за хватање — димњака на локомотиви. Каубојско седло тешко је и до двадесет килограма. Дрвене узенгије штите ноге од трња

Ласо је основни део каубојске опреме мада се тај назив на који смо навикли, нигде у Америци осим у Калифорнији не употребљава. Каубоји га обично називају просто уже (роп) а у јужним крајевима где преовлађују мексички и шпански утицај оно се зове „реата“ или још „ларијат“, и начињено је од коже. Да би „реата“ постала савитљивија и мекша она сe обично везује за кола или за седло и пушта да се данима вуче по земљи све док не постане гипка. Модеран ласо, начињен од дебелог кудељног конопца, дуг је око десет метара и има кожну петљу која чини да се омча лакше стегне

У стара времена, каубој се без ласа осећао као ловац без пушке. Доцније су се људи дичили својом вештином у бацању ласа и такмичили се шта све њиме могу да ухвате. Углавном је служио за хватање говеда и коња али се користио и у многе друге сврхе. Постојала је чак шала: који је најбржи начин да се каубој кад мало више потегне истрезни — да га неко од његових другова ласом скине са коња. Свакако то је врло груб начин али они који су га опробали тврде да је ванредно ефикасан.

Најчуднија ствар коју је помоћу ласа каубој покушао да ухвати — јесте димњак локомотиве. Постоје подаци да се то заиста у неколико махова десило, нарочито у првим данима продирања железница на Запад. Непотребно је рећи да је у тим случајевима „гвоздени коњ“ ипак био победник.

Вил Тернер, један од чувених каубоја америчког Запада, описује како се прави „реата“.

— Обично изаберем неку стару краву која је угинула од глади. Неопходно је да је мршава јер онда у кожи нема сала већ је она пуна туткала. Пошто одерем кожу раширим је по земљи и пресечем тачно по средини. Тако добијем два комада коже. Неко време их држим у хладној води, а онда почињем да исецам танак каиш у виду спирале све док не исечем и један и други комад и на тај начин не добијем из сваког парчета по два каиша дугачка 20 до 25 метара. Да би се исплела „реата“ потребна су четири ремена. Потапам их поново у хладну воду да би још више омекшали, па их опет разапнем и растегнем колико год је могућно и остављам их да се осуше.

Затим ножем скидам са њих све длаке.

Каишеви морају да су подједнаке дебљине и ширине — а то постижем на тај начин што сваки провлачим из међу два врло оштра ножа постављена на одређеном размаку и причвршћена за једну даску. Поново је растежем. Правим петљу звану „хондо“, провлачим кроз њу други крај ужета и добијам омчу. Реата је тек тада готова. Да би јој површина постала сасвим глатка неки пут је превлачим талком.

Каубоју седло представља први, последњи и најважнији део опреме. Чудна је ствар то седло коме нема сличног на целом свету — оно је настало као неопходна потреба гонича стоке. Добро каубојско седло је врло тешко — има петнаест до двадесет килограма. А оно такво и мора да буде јер би обично било за трен ока растргнуто још када би се први пут коњ и јахач нашли међу узрујаним говедима.

Седло је предвиђено за јахање по равном терену и није погодно за прескакање препона. Високи задњи део седла помаже каубоју да се осећа чвршће што је нарочито важно када ухвати бика ласом. Високи предњи део седла или „рог“, окован челиком, коњанику служи као нека врста ослонца и да на њега причврсти конопац. Основа седла сасвим је приљубљена уз леђа коња тако да је седло врло тешко смаћи. Широки колан, који мора да је коњу непријатан, причвршћује седло уз тело животиње тако да они постају једна целина. Дуге и тешке дрвене узенгије можда не изгледају најлепше али су зато врло удобне и чврсто држе ноге при јахању а широк дрвени оклоп их штити да не буду повређене када јахач пролази кроз крдо. Поред тога ни коњ не може да га уједе за ногу — што дивљи коњи америчког Запада врло често чине. Трн не може да га запара нити ниска грана или жбун да га закаче и избаце из седла.

Дубоко седло је таман онакво какво треба да буде јер каубој у њему проводи дане готово стојећи. Он се не ослања толико на своја колена као што чине други јахачи. Шта каубој мисли о свом седлу показује разговор који се водио на једном ранчу. Један странац је рекао каубоју пошто је прегледао његово седло:

— Кладим се да не можете са овим да прескочите ни најмању ограду.

— Слушајте — одговори каубој — сигуран сам да бих успео да прескочим више ограда седећи у овом седлу него што бисте ви могли да ухватите бивола јашући на тој вашој поштанској марки.

СРЕЋАН ЧОВЕК

У старије време у Америци било је доста необичних законских прописа, а неки су се и до данас задржали. Прича се да је једна

књига коју је судија имао на располагању за суђење била и каталог једног магацина. Судија је ову књигу држао у канцеларији и увек приликом суђења гледао у њу.

Једног дана за време суђења судија насумце отвори књигу, прочита отворену страну и упери прст претећи осуђеном, па рече:

— Осуђујем вас да платите глобу од 3 долара и 49 сантима.

Осуђени поче да протестује, али га његов бранилац прекиде и рече:

— Ћутите, зар не видите да сте најсрећнији човек у граду. Шта мислите да је отворио страну на којој су клавири, уместо ове на којој су ствари за бебе.

МОНГОЛСКИ УРАГАН

Неумољиво и немилосрдно пешчана бура иде према граду. Прво је примећују птице и уплашено лете према истоку; мало касније сакриће се пред њом и животиње.

— Шафин! Шафин! — говоре полугласно људи и погледају према хоризонту. А хоризонт је већ таман и превучен мрком маглом. Небо брзо сиви, покрива се завесом прашине. Сунце тамни и котрља се по небу као хладан, жут круг.

Све гушћа магла притиска град и све више заклања небо. У ваздуху — необична тишина. Сунце, претворено у мрку лопту, час се појављује а час ишчезава за облацима тамномрке прашине.

Лагано и неумитно наилази шафин као какво ужасно чудовиште. Већ се чује његово испрекидано звиждање и сув дах. Град је у мрко-жутој магли: срце потмуло удара, грло се суши, жеђ све више мори. По зидовима кућа, по тротоарима — свуда шушти ситан песак.

Одједном, уз страховит налет сручује се пешчани ураган. Он односи капе с глава, тресе фирме изнад радњи, обара ограде, односи кровове. Аутомобили и трамваји су стали и читав град је у власти прашине, ветра који исушује, и потмулог завијања. Нека неко само покуша да пређе улицу и лице му је покривено дебелим жућкастим слојем прашине, а кроз косу од ње не могу ни прсти да прођу. Сунце је потпуно ишчезло, не разликују се куће на другој страни улице. Дан је, три часа по подне, али на улицама влада права ноћ, без месеца и звезда. Средина је априла, термометар показује више од 25 степени. Бесно лупају фирме и лим на крововима; свуда само прашина и песак.

Монголски пешчани ураган у пуном је разгару.

У пешчаној бури ништа се не види чак ни на један метар. Негде завија сирена као последња опомена онима који нису потражили заклон.

Хиљадама година већ у априлу и мају месецу обара се на Манџурију страшни шафин. Он се рађа у пешчаној удолини Синкјангу у каменитој Монголији. Велику улогу у његовом настојању играју оштре разлике између хладних и топлих периода. Кречњачке стене и лискун распадају се од наглог хлађења и загревања. Од њих се састоје пешчани облаци шафина које ветар подиже са огромних пространстава — од кинеске области Џунгарије до огранака планине Сихоте-Алина на обали Јапанског мора.

Та прашина толико је лака да је ураган подиже на висину од 5 до 6 километара и носи је преко

Џунгарије, монголске висоравни, Манџурије и северног дела Кине, све до океана. Тек ту шафин склапа своја пешчана крила.

Пешчана бура виси над градовима и селима по неколико дана. За читаво то време ваздух је необично топао. Тада наједном постаје прохладно, небо жути, затим је сиво и најзад опет плаво. Кроз завесу од прашине провирује тамно-црвено сунце. Оно постепено добија вишњеву боју, затим наранџасту, па жуту и најзад израња из прашњаве магле у свом сјају. Хладно је, понекад падне и киша. Градови и села опет оживљавају. Само поломљене ограде и телефонски стубови, ишчупано дрвеће, искидане жице и црепови с крова који, разбијени, покривају улице, још говоре о томе да је јуче ту беснео опаки и беспоштедни монголски самум.

ПРЕДРАСУДЕ ВЕЛИКИХ ЉУДИ...

Због тринаест званица за столом Виктор Иго доводи свог кочијаша да буде четрнаести гост. Петак срећан дан за Колумба

Од давнина многи сматрају да број 13 доноси несрећу. Та предрасуда је покренула неке хроничаре да са нарочитом пажњом прате догађаје који се одигравају тог датума и забележе какву је улогу тај број играо у животу истакнутих појединаца и читавих народа. То наравно нема никакве вредности али доводи до низа занимљивих запажања.

Кристифор Колумбо је сматрао да је петак његов срећни дан. Стога је он у петак 3. августа 1492. године напустио луку Палос. У петак 12. октобра те године пристао је у Сан Салвадору на острва Ликај. У петак 4. јануара следеће године кренуо је натраг за домовину а у петак 15. марта исте године тријумфално је упловио у луку Барцелоне.

И Наполеон је радо у петак предузимао велика дела. Пет крупних догађаја из његова живота везани су за петак а један је пао тринаестог. У петак 23. априла 1779. године ступио је у школу у Бријену, у петак 13. децембра 1799. године наименован је за првог конзула. У петак 18. маја 1804. године постао је цар, али је исто тако у петак 11. августа 1815. године отеран у изгнанство.

Пред сваку велику поморску битку Нелзон је пажљиво проверавао да ли се коњска потковица која је увек стајала прикачена на врху великог јарбола, налази на своме месту.

Виктор Иго је такође велику пажњу обраћао на број тринаест. У свом дневнику он бележи да је 13. фебруара 1871. године напустио Париз да би се придружио Народној скупштини у Бордоу. У његовом купеу је било 13 путника а у Бордоу су за њега реквирирали у улици Сен Мор собу у кући која је носила број 13. У току ноћи 13. марта 1871. године писац је прелиставајући своје мемоаре видео силуету свог сина. Око поноћи су дошли да му саопште да је његов син Шарл умро. Једном приликом кад се установило да за трпезом седи тринаест званица јер се четрнаеста у последњем тренутку извинила, велики писац је без оклевања позвао свог кочијаша и сместио га међу угледне госте.

Једном приликом су се познати књижевници Александар Дима, Теофил Готије и Сент Бев, нашли у ресторану „Мањи“ у друштву тринаесторо гостију. Сва тројица су одбили да заузму места за столом и вечера није могла да отпочне све док ресторатер није пронашао једног дечака који је пристао да им као четрнаести прави друштво.

Жил Масне се ужасавао броја 13. У његовим партитурама уопште не постоји страна обележена бројем 13, већ после дванаесте странице долази страница 12 бис. Пошто његово име и презиме заједно имају 13 слова (Jules Massenet) он се увек потписивао само презименом а на његовој посетници је писало само т. Масне.

Едмон Ростан је веровао да је 13 срећан број. Наслов његовог првог дела имао је тринаест слова, сео је у тринаесту фотељу бесмртника у Француској академији и био њен тринаести члан.

ИМЕНА СЕЛА НА ВЕШАЛИМА

Преузвишени господин пуковник Антун Лоши, који је командовао личком граничарском пуковнијом 1751. године, Немац и племић, увео је уз немачку команду и батине. За најмањи преступ граничарским Србима и Хрватима изрицане су строге казне: педесет или сто батина. После овога човек би обамро и за читав живот остао полуспособан. А трчање, кроз такозване мртве шибе, значило је исто што и пресуда на смрт.

„Видео сам, причао је један савременик, како је један граничарски војник морао да трчи кроз мртву шибу. С једне и с друге стране било је по три стотине војника, с танким шибама од наквашене врбовине и брезовине. Тај шпалир је био дуг неколико стотина стопа. Већ до половине шпалира, осуђени је представљао само крваву масу отпадака коже и меса, са главом без ушију и носа. И тада је падао да се више никад не дигне. А шта је била његова кривица? Оптужили су га да је украо кокошку из комшијске авлије...“

У селу Брувну и Ловинцу немачки официри су се нарочито истицали оштрином у кажњавању народа. Та окрутност је неизмерно раздражила граничаре: јуна месеца те године подигли су се сељаци, Срби и Хрвати, из тих места на буну која је трајала више недеља. Наоружани пушкама, секирама и косама, огорчени, они су најпре напали у селу Брувну кућу у којој је становао официр-крволок. „И убише свога тиранина“. Ловиначки официр, заповедник места, успео је да побегне али су сељаци његову кућу разорили до темеља, и огорчени — разрушили и разорили све што је припадало „царској власти“. Била је то буна очајничка, усамљених, без икаквог изгледа на било какву помоћ.

Мајке с децом у наручју, старци, инвалиди из многих ратова, јуришали су на утврђена здања својих злотвора. Није било милости. Лички сељаци светили су своју децу која су гинула у мртвим шибама, којима су сечени носеви и уши за безначајне преступе. И нико од њих није размишљао шта ће бити сутра кад наиђе моћна царева сила да у овим малим селима успостави своју власт.

У Банији је на буну подигао граничаре народни кнез Тешо Кијук, да би помогао својој браћи у Лици, али све је било узалуд. Око хиљаду царских војника напало је Брувно и Ловинац, уништавајући и палећи све на шта би пред собом наишли. Страдала су и села која нису учествовала у буни. За царску власт било је све сумњиво на десетине километара уоколо бунтовних села. Из Брувна су, кад је буна угушена, многи становници побегли у Турску, односно у Босну, јер су сматрали да ће им живот ту бити лакши него под „хришћанским цесаром“ и његовим тиранима.

А кад је буна била, како је народ говорио, „удављена“, у српском селу Брувну и хрватском селу Ловинцу — пресуда је пала:

„Октобар, дан четврти истога месеца, година господња и његове милости од рођења 1751.

„На смрт да се осуди седам бунтовника; на робију 8 бунтовника, у трајању најгорем од три године, да осете шта је власт царска. Три Брувнанина, што говорише да им се хоће слобода, нека протекну кроз шибу у шпалиру од 300 војника. А ти треба да их добро ударају шибама, јер ако неко од њих омане, и сам ће кроз њих протећи“.

У Брувну је спаљено девет домова, а њихови укућани протерани из Лике за вечна времена.

Смртна пресуда седморици извршена је у Госпићу 6. октобра 1751. године. На тргу, у присуству генерала Шерцера, посебног царског изасланика, и насилу дотераног народа, џелат је одсекао мачем седам бунтовних глава.

Осуђене на робију, са овог истог трга у Госпићу, генерал је послао на галију, и нико од њих није се вратио свом дому. Галијаштво је била најтежа казна робијања — мало ко је могао тамо да издржи више од годину дана.

А онда је, праћен царском аустријском силом, генерал пошао у Брувно и Ловинац. Нису кажњени само појединци већ и сама места у којима је почела буна.

Црквена звона, која су позивала на узбуну, скинута су са звоника и разбијена. А имена села: Брувно и Ловинац, исписана су, по наређењу аустријског генерала-комесара, на црне плочице које су пребијене и обешене на вешала. Брувно и Ловинац, као имена насеља нису смела више да постоје.

Наређено је да се Ловинац немачки назове „Свети Петар“, а Брувно „Свети Михајло“. („Санкт Петер“ и „Санкт Михаел“). „У оних што у овим селима остадоше, бејаше туга велика и плач голем, а џелати ударише по дашчицама, и обеси нам село на вешала.“

Тек је 1861. године поново Брувну и Ловинцу враћено старо име. А дотле су, читавих 110 година, и места испаштале због непокорности њихових становника.

ПОСЛЕДИЦЕ

Губици у људству и материјалу у српско турским ратовима (1876-1879). Прва аграрна реформа. Државна задужења

У чланку објављеном у часопису „Стража“ за септембар 1878. године (страна 98—116) Раша Милошевић, угледни политичар оног времена, поред осталог пише:

„Нама не треба да је зазорно да признамо да је рат задао нашој народној привреди тешке ране. Те су ране осетне и за веће и богатије народе, па како не би биле за нас“. Тврдило се да је тада било у Србији 13.400 мушкараца који су навршили 20 година, управо један одсто укупног броја становника којих је било 1,34 милиона. Неспособних за војну службу било је од тог броја око 33%.

Милошевић сматра да је у првом рату, 1876, учествовало око 150.000 војника. Губици су износили око 30.000 у првом рату а у другом 1092 војника. Привреда је значи била лишена толико најспособнијих радника.

Поред губитака у људству претрпљена је велика штета и у стоци која се у то време користила у пољопривреди. Поред неуобичајено великог клања стоке за исхрану, много је теглеће марве страдало за време рата а поред тога и од говеће куге која се, вероватно пренета из Турске, појавила нешто доцније.

„Србија је први рат водила на свом земљишту са врло варварским непријатељем који је и без војничке нужде све рушио и уништавао. Стога су предели у којима се ратовало потпуно опустели. У селима алексиначког округа (одакле је писац) спаљено је преко 60 села. Још нису предати јавности подаци о броју попаљених села у целој Србији, али тај број мора да је знатан. Народ књажевачког и алексиначког округа економски је пропао, јер не само да су му попаљена села, посечене шуме, погажени виногради и поља, већ су му пропала и сва земљорадна оруђа, све покућанство, стока је поципсала од глади, а и многи људи су поумирали у бекству“.

Од непријатеља није добивена никаква ратна одштета. Напротив, Србија је била обавезна, по Берлинском уговору, да обештети Турке, сопственике земљишта и чифлика, за њихову земљу раздељену сељацима у новоослобођеним крајевима (нишки, пиротски, топлички и врањски округ). То је била прва аграрна реформа код нас. За њено извођење држава је морала да направи 1882. аграрни зајам у Бечу код тамошњих банака у номиналном износу од 8,4 милиона динара.

За вођење рата Србија није била финансијски спремна. Снабдевање војске храном вршено је путем реквизиције од народа и тај дуг није био исплаћен ни десетак година по свршеном рату. За друге ратне потребе подигнут је јула 1876. зајам у Русији у износу од 3,75 милиона рубаља. Сем тога, унутрашњи принудни зајам донео је у току пет година (1876—1881) око 9 милиона динара.

Све то није било довољно. Морали су се тражити добровољни прилози за пострадале у рату. Одзив је био велики не само у српским крајевима ван Србије, него и у свим словенским земљама, поглавито у Русији. Долазили су новчани прилози из Енглеске и других западноевропских земаља преко министра спољних послова Јована Ристића. Митрополит Михајло, који је имао добре везе у Русији, био је председник одбора за помагање невољних. Прилози су давани не само у новцу, него и у стварима.

Новчани прилози били су у златном износу и Народна скупштина је одредила три народна посланика да испитају колико је свега примљено и како је новац утрошен. Јован Ристић је поднео тачан рачун и поименице изнео шта је све примио, како је и коме новац уручен. Махом је предаван државној каси.

Ова изјава Ристићева објављена је у либералном листу „Српској независности“ 1881. године. Између осталог ту се прави алузија на нестручност и неспособност контроле, јер је Ристић пријавио много више новца него што су „контролори“ пронашли.

МАЛО СМЕХА

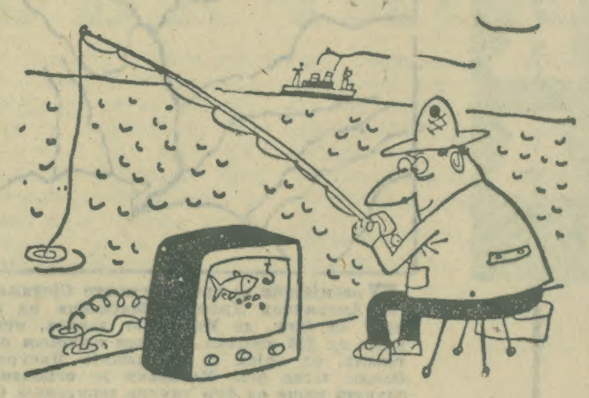

УЧЕНИ СЛОН

МОДЕРАН РИБОЛОВАЦ

ЖУРНА ПРИЧИЦА

Понекад ситница може да поквари и најлепши план. У овој причи једно загубљено седло одузело је једном човеку углед најтачније особе на целом острву

У Ирској су једном седела уз камин два уважена господина, гледала у пламен и најзад открила да у кући нема више ни капи алкохола.

— Пат! Хало, Пат! — викну домаћин и слуга Пат се одмах створи на вратима.

— Пат! — рече домаћин. — Баш сам установио да је велики балон празан, а ја и капетан Кели скапавамо за грогом. Оседлај најбржег коња у штали, узми балон, одјаши журно у град и донеси нам рум. Ако пожуриш, можеш тачно кроз 40 минута да се вратиш. Само, не губи време, јер ми не можемо ни минута дуже да чекамо.

— Господине — одушевио се Пат — већ сам отишао!

— Улице су по оваквом времену блатњаве — примети гост када је Пат изишао. Бојим се, мистер Марфи, да ваш слуга неће успети да пре вали тај пут за одређено време.

— Не брините, капетане! — рече мистер Марфи. — Мој слуга је најтачнији човек у целој околини — и притом погледа на свој златни сат. — Сада баш мора да је изгалопирао из штале.

Домаћин се завали у столицу, а капетан Кели поглади браду, извади свој сат и обојица почеше у мислима да прате момка.

— Сад баш пролази поред мочваре — примети Марфи пошто је прошло пет минута.

— Тако је — рече капетан — а сада је прешао Донованову ковачницу.

— Сада је протутњао преко моста.

— Сада је баш код гробља.

— Управо је прошао гробље.

— Петнаест минута! Већ је у предграђу!

— Шеснаест! Јури главном улицом.

— Седамнаест минута! Сада везује коња и трчи у гостионицу Џека Ловерганса.

— Осамнаест! Џек му пуни балон.

— Џек зачепљује балон.

— Пат је зграбио балон и у трку узјахује коња. Капетане, кажем вам, то је најтачнији човек у целој грофовији.

— Двадесет и један минут. Јури улицом као да је ђаво ушао у њега.

— Изишао је из предграђа!

— Projурио је поред гробља као дух!

— Сад је прешао мост преко потока!

— Тридесет минута!

— Прешао је ковачницу и као метак прошишао раскрсницу! Сада већ прска кроз блато поред мочваре. Мистер Марфи, спремите за грог шећер и воду у лонцу! Ваш слуга је на последњем завоју. Сада се дохватио последњег брежуљка.

— Тридесет девет минута — повикао је мистер Марфи. — Управо мора да је скренуо са улице овамо. Капетане, ако се кроз један минут не појави овде на вратима, онда сам ја хвалисавац.

Заћутали су и обојица без даха ослушкивали. И тада — зачуше се журни кораци у предсобљу.

— Капетане — заурла домаћин — зар нисам рекао? То је најтачнији човек на целом острву! Четрдесет минута у секунду и — ево га!

Врата се отворише и оба господина крочише напред испружених руку.

— Господине, — рече Пат — већ више од пола сата тражим седло и не могу никако да га нађем...

Неспоразум

Један трговачки путник у њујоршком предграђу почео је да бежи пошто је претходно зазвонио на вратима породице Пенино. Наиме, госпођа Пенино појавила се са дечјом пушком, коју је дете оставило на поду, а на вратима је била залепљена цедуља, коју је њен син ставио без њеног знања. На цедуљи је писало: „Ми убијамо сваког трећег трговачког путника".

»Одлазак на село«

У току последњих година научна литература знатно се обогатила темама о аутоматизацији фабрика и рационалнијем раду. Иако су у том правцу постигнути успеси и машине подоста замениле човека, и данас се у неким индустријски развијеним земљама осећа оскудица у радној снази.

Према извештајима, у Западној Немачкој године 1959, у пролеће, од сто предузећа у радној снази оскудевало је осамнаест. У прошлој, 1960, ситуација је била још тежа. Од 10 предузећа на исте невоље се жалило 56.

Међутим, у многим чисто сеоским областима Немачке још постоје велике резерве у радној снази. Али, ови људи чврсто су срасли са својим ужим завичајем, плаше се сеобе у градска индустријска средишта, јер им се одмах поставља и питање добијања стана, затим се раздвајају од породице, а појављују се и други слични проблеми. Због тога се индустријски кругови труде да пронађу решење које би омогућило да се ова радна снага искористи на лицу места. Неке велике фабрике просто су „отишле на село" и тамо подигле индустријска насеља најразличитијег типа у дотад још слабо или готово неиндустријализованим областима.

Неки велики концерни склопили су на селу уговоре са фирмама сродне производње остављајући мањим предузећима самосталност, а у исто време осигуравајући себи већу продуктивност. Даље се показало, као веома корисно, да се у мала индустријска места, где је раније била запослена искључиво мушка радна снага, доселе фабрике у којима су углавном запослене жене, јер у новије доба жене све више теже да привређују. Осим тога, показало се да и запослене ћерке најрадије остају у месту боравишта својих родитеља. Због свега тога и индустрија се одлучила да не оклева и да подигне сасвим мале филијале у сеоским областима.

У свим деловима Немачке има такозваних „установа за везу са селом", чији је задатак да испитују могућност за подизање сеоских индустријских насеља.

Наравно, постоји тежња да се и даље одржи сеоски карактер тих крајева. Али, извесно је да ће овај развој имати последице и да ће током времена измени

ти структуру његовог становништва. Мешање сеоског и градског типа насеља и животних навика, што се досад запажало само у предграђима великих градова, рашириће се сада брзо и у унутрашњост земље.

ОТАЦ РЕКА

Позната по многим популарним песмама (Стара река), причама и романима, река Мисисипи спада међу најважније на свету: систем Мисисипи—Мисури има дужину од близу 7.000 километара, што га чини најдужим. Још у сасвим раном развитку САД ова река је одиграла значајну улогу а она ни данас није ништа мања.

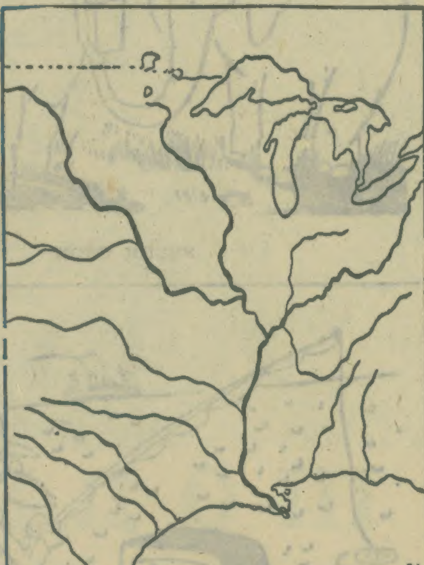
Први бели човек који је пронашао реку Мисисипи, био је шпански истраживач Ернандо Десото. За време свог пута по области коју данас заузима држава Тенеси — дошао је 1541. до обале ове велике реке. Десото је схватио значај овог открића и зато је провео још целу годину испитујући долину кроз коју протиче ова река.

Индијанци који су пловили њеним широким пространством прозвали су је због њене величине „Оцем река". Мисисипи је богатством својих вода значила прави благослов за Индијанце, као и за све касније насељенике. Међутим када „побесни", када провали насипе и настану поплаве и невреме, постајала је велика опасност.

Река Мисисипи полази на свој пут, дуг око 3.760 километара, који се завршава у Мексичком заливу — као мала бистра река: 3 метра широка и око 60 см дубока. Извире у северном делу државе Минесота у близини канадске границе. Пре него што стигне до ушћа, достиже ширину од преко километар и по и дубину од 30 м.

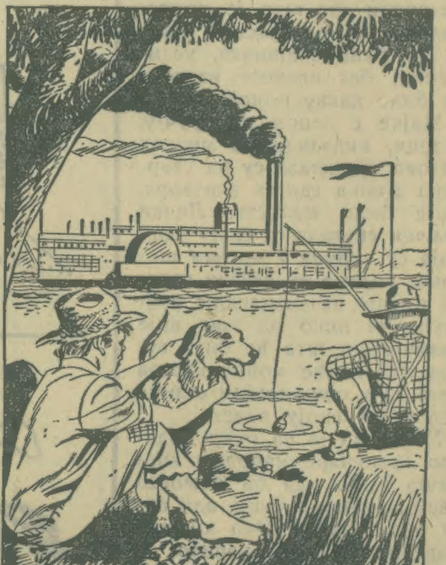
Пробијајући се кроз средиште Сједињених Америчких Држава, Мисисипи на свом путу ка југу, до Мексичког залива, прима више од 250 притока, са свим њиховим притокама, од којих су најважније Мисури и Охајо. Слив реке Мисисипи је огроман и захвата више од 40% укупне територије Сједињених Америчких Држава.

Када су САД почеле да се шире на запад Мисисипи је постала важна саобраћајница. Путујући чамцима и бродовима са плитким дном, људи су скраћивали пут и временски и просторно и веома га олакшавали. И доцније када су се већ населили, река је остала важан пут за снабдевање и транспорт производа и робе.

На обалама Мисисипија почела су нагло да ничу прво мала насеља која су се брзо ширила и претварала у добро насељене градове. Један од најважнијих постао је Сен Луис. На ушћу реке Мисисипи и Мисури. овај град је веома брзо постао „капија запада", саобраћајни чвор за речни транспорт целе области.

Роберт Фултон, Американац који је 1803. пронашао парни брод, веома је много допринео развитку свих крајева који окружују Мисисипи. Тек тада је постало могућно пребацивати робу и путнике и узводно и то без нарочитих тешкоћа. Ово је значило велику уштеду за оне који су „живели од реке".

(Наставиће се)

»КАРЛА« ДОЛАЗИ

Брзином од 280 км на сат јурио је оркан »Карла« према месту Корпус Кристи у Мексичком заливу. Становници су бежали у унутрашњост земље. Само њих четворо остало је у граду.

Сваких неколико минута чуле су се вести из радио-апарата. Сви смо сазнали да нам се нада неће испунити — „Карла" није скренула... она ће пуном снагом да пређе преко нашег града Корпус Кристи.

Није то било први пут да преживљавамо такве катастрофе, али нам је ипак застао дах кад је спикер објавио:

— Брзина: 280 километара на сат... Таласи преко три метра!

Тако нешто још нисмо доживели!

Грозничавом брзином покушавали су грађани да осигурају обалу врећама пуним песка, од страшних налета таласа који су се очекивали. Била је то ноћ између 9. и 10. септембра 1961.

Сва возила која су се могла пронаћи преносила су само песак, песак, песак.

Мој седамнаестогодишњи син рече:

— Морам и ја да помогнем!

За сваког другог младог човека, у оваквој ситуацији, ове речи би биле потпуно обичне, али за мог Џорџа — не. Иако млад, био је тежак срчани болесник и сваки физички напор могао је да му донесе смрт. Све моје молбе остале су без успеха.

— Морам, мајко! Разуми да не могу само да гледам.

Отишао је, али су га после два сата донели... добио је тешки срчани инфаркт!

Позвала сам одмах доктора Љуиса, нашег старог лекара који ми је у свим тешким часовима, и кад ми је муж погинуо у аутомобилској несрећи, пружао помоћ. Дошао је одмах. Прегледао болесника и рекао:

— Прилике су више него тешке. Дечак је у великој животној опасности. Могу да му дам инјекцију, али после тога он мора да лежи непомично, а „Карла" долази. Биће најбоље да се ви са малом Бети евакуишете, а ја ћу остати код Џорџа. Спремите се брзо, видите да је девојчица узнемирена.

— Да вас оставимо саме!? Никада! — узвикнух узбуђена. Молим вас докторе дајте одмах инјекцију... док није касно.

Доктор ме погледа, узе шприц и оде у собу где је Џорџ лежао.

— Морам ли да умрем, докторе? — упита он слабим гласом.

— Не, сине, имаш ти још дуго да живиш док стигнеш у „вечна ловишта" — нашали се доктор.

Доктор и ја смо немо седели и гледали у Џорџа, који је смирено заспао. Бети се играла својом лутком, јер са њених осам година, иако је осетила узбуђење у граду, није схватала о чему се ради.

Са улице је допирала бука возила, панично завијање аутомобилских сирена — сви су напуштали град.

За кратко време остао је пуст. Стравична тишина је завладала око нас. Знали смо да тај мир неће дуго трајати. Још мало, па ће „она" стићи. Почела сам да затварам капке на прозорима и онда сам угледала — змије које су напуштале своја скровишта и кренуле у град! Вероватно су осећале несрећу која долази. Биле су то разне врсте змија, међу њима и звечарке! Неке су одмилеле у подруме кућа, а друге су покушале да се попну уз зидове. Тада сам тек постала свесна ужаса који нас је чекао.

Одједном је кровна конструкција почела да шкрипи и јечи под првим налетима торнада. Зидови попушташе на неколико места и показаше се широки расцепи.

— Сиђите у подрум, госпођо! Учините то ради мале — шапну ми доктор.

— Не могу да вас оставим, а и немогуће је. Подрум ће ускоро да се напуни водом... а и змије...

Са првим налетом ветра дошла је и бујица. За кратко време и подрум и приземље су били под водом.

„Карла" је почела да бесни.

Ломљава, лупа и оштар звиждук парали су ваздух. Капци на прозорима се растворише и залупаше, стакла попуцаше. Кроз отворене прозоре упадале су гране, лишће, даске и комади стакла. Стегла сам Бети у загрљај, а доктор је држао болесникову руку.

— Не можемо остати овде! — рекох доктору. Поред кухиње је мала остава, без прозора. Били бисмо тамо сигурнији.

Са великим напором угурасмо доктор и ја Џорџов кревет у собицу. Врата смо једва успели да затворимо — снага ветра је и у кући била огромна. Доктор догура један орман на врата, да их ветар не бе отварао.

Стисла сам Бети и тихо јој шапутала на уво:

— Немој да плачеш! Ништа нам се не може десити. А Џорџ не сме да се узбуђује.

Гледала ме је широко отвореним очима од ужаса, али више није плакала.

Са страхом сам погледала у таваницу: имала сам утисак да ће се сваког часа срушити. Пукотине у зидовима се прошириле, малтер се крунио на наше главе. Земља се љуљала као за време тешког земљотреса.

Доктор Љуис даде Џорџу још једну инјекцију. У треперавој светлости петролејке видела сам да му је рука потпуно мирна и то ми је улило храброст.

Нас четворо седели смо... док је „Карла" беснела од Камерона у Луизијани до Корпус Кристија, остављајући за собом осамдесет километара широк појас пустоши. Поља пиринча и памука била су сахрањена под бесним таласима. Док смо ми слушали урлик ветра, радио-станице су на све стране јављале о страшном торнаду који је рушио све пред собом.

Ми о томе нисмо ништа знали. Два дана и две ноћи били смо сами, одвојени од целог света. Кров наше куће однео је ветар, али зидови су му се срећом одупрли. Пошто у кући више није било прозора, два дана остали смо у малој просторији крај кухиње.

С времена на време само доктор је одмицао орман са врата да би ушао у собу свеж ваздух, који је Џорџу, а и нама, био преко потребан. Доктор је у кухињи затекао две змије које су се ту склониле. Убио их је секиром али у оним тешким часовима није желео да нас упознаје и са овом опасношћу која нам је претила.

Кад су се после „Карле" становници вратили у град, били су запањени сазнањем да смо преживели све ужасе и остали читави и телом и духом. Сви су хвалили доктора и његову пожртвованост: рескирао је свој живот да би спасао младог човека.

На растанку ја му немо захвалих јер никакве речи нису могле да изразе моју безграничну благодарност.

— Не брините, госпођо, Џорџ је изгурао. Он ће живети. Ви мислите да за то имате да захвалите само мени, али нија тако: ваша присебност и мир утицали су како на вашег сина тако и на мене и на Бети. „Карла" је прошла и сада треба настојати да се што пре излече ране које је она задала.

Прича о мајмуну Ан и ананасу

У бразилском народу постоји прича о постанку ананаса.

Једном је неки мајмун по имену Ан боравио у далекој северној земљи одакле је донео цртеж јелке. Цртеж је био веома пажљиво и тачно израђен и мајмуни су одлучили да створе нешто слично дрво за своје шуме. Јер, и вама је сигурно познато да и мајмуни воле да подражавају.

Мајмун Ан, коме су дали као задатак да смисли такво дрво, имао је бујну, стваралачку машту.

— Дрво треба да буде веће — размишљао је Ан. — И шишарка би морала да буде већа и разуме се, укуснија.

Остали мајмуни сложили су се с његовом замисли.

— Нека наше дрво буде десет пута веће од тог северног — предложили су многи.

Али, нашао се један млади мајмун кога њихово одушевљење није заразило.

— То није могуће — стидљиво је приметио. — Такво дрво било би пет пута више од највишег дрвећа у нашој шуми. Оно не би издржало налете урагана, а поред тога, да би исхранило своје лишће, оно би отимало воду из земље околном дрвећу. А онда, замислите да та велика шишарка падне с толике висине на главу некоме од нас.

Замислили се мајмуни. Стварно, малишан има право. Одрећи се тако високог дрвета. Али, зар да се одрекну и плода који би био десет пута већи од јелове шишарке и много, много укуснији. Не, то никако. Мајмун Ан мора да смисли нешто друго, погодније, и да удеси да им ти велики плодови не падају на главе.

Дуго је размишљао Ан док није смислио. Дрво им уопште није потребно. Има доста дрвећа у њиховој шуми. Велике, укусне шишарке — ананаси — могу да расту и ниско при самој земљи. Тако ће их бар лакше брати.

И стварно, плод ананаса узрева при слабој земљи, окружен густим, сабљастим лишћем. Име је добио — зар то уопште треба рећи? — по мудрости и домишљеном мајмуну Ану.

ПОБЕДНИЦИ БЕЗ МЕДАЉА

Олимпијске игре 1928. године у Амстердаму: одлучујућа борба за златну медаљу у мачевању између темпераментног француза Годена и преко два метра високог Италијана Гаудинија. Два противника малте не и имењака (њихова имена пишу се у оригиналу Gaudin u Gaudini) муњевито нападају и одбијају ударце флорета, најелегантнијег оружја за мачевање. Почео је и последњи део дуела, а резултат борбе још се не може наслутити. Изненада, жири прекида борбу. Двојица од судија тврдили су да је Италијан задао Французу ударац. Противници стоје један према другоме и очекују одлуку судија. После дужег саветовања, судије објављују: „Није било поготка. Борба се наставља".

Тада је Француз на опште зарепашћење скинуо заштитну маску с лица, спустио оружје и рекао: „Био сам погођен!"

Тиме се Годен одрекао могућности да настави борбу и задобије олимпијску златну медаљу.

*

Олимпијске игре 1932. године у Лос Анђелосу. На дан свечаног отварања калифорнијско сунце просто је жегло својом врелином. Страховита јара притисла је стадион који је изгледао као циновска бетонска чинија. У свечаној паради, после паљења бакљи, требало је да учествују све нације на челу са заставицама. Међутим, неке олимпијске екипе одлучиле су да на паради не узму учешћа сви такмичари, пре свега не они који су још истог дана морали да се такмиче — да врућина не би утицала на њихову кондицију. Чувени енглески тркач с препонама Барли такође није требало да учествује у паради већ да сачека њен крај негде у хладовини.

Упркос настојањима свог тренера, Барли се пред сам почетак параде придружио свим осталим члановима енглеске олимпијске екипе. Због чега? Наиме, био је дознао да ће његов најстрашнији противник, Американац Тејлор, не само учествовати у паради већ и да ће испред америчке момчади носити националну заставу. Барлију је изгледало неспортски да избегава напор коме ће се његов противник изложити.

— Не желим да Тејлор на тај начин буде оштећен — изјавио је свом тренеру.

У одлучујућој трци на 400 метара с препонама Барли је изгубио од Тејлора за 4 сантиметра. Тиме је изгубио и златну медаљу.

НОВО ПРОТИВ БУЂИ

Бактерије и буђ представљају нарочито за индустрију прехрамбених производа велику бригу: има их у млеку, у свим пиварама и предузећима која се баве конзервирањем меса, рибе, воћа и сличног. А велика је мука да се тога ослободи.

Један нови производ без мириса и потпуно безопасан за човека омогућава сада произвођачу стерилизоване хране. Зато што је сасвим нешкодљив употребљава се и у пливачким базенима за борбу против жабокречине и слузавих бактерија. Поред овога он не нагриза ни метале, ни дрво, као ни синтетичке материје а не надражује ни очи.

Врло је користан за очување хране у магацинима, јер не утиче на укус воћа ни оног са коштицама ни семенкама.

Може да се користи и у магацинима где се држи кромпир као и остала храна склона кварењу. Употреба је врло једноставна: пошто је у праху лако се раствара у води и затим прска у млазевима или остави да испарава.

Четири најзапаженија учесника у овогодишњем такмичењу

ОБИЧАЈИ

У Енглеској се још и данас, у доба технике, не заборављају стари обичаји. Тако се у Хестингсу сваке године одржава чудно такмичење: велики број гласоноша, живописно одевен, са тророгим шеширима на глави и с великим звонима у рукама, надмеће се у викању најгласнијих и најјаснијих порука.

Наравно, ту је и жири који доноси оцену. Да би неко учествовао на овом такмичењу потребно је да има најмање једног претка који се бавио истом професијом.

Један гласоноша каже:

— Ноћима шетам поред мора, као некад стари грчки говорници, и понављам своје тираде. И мада то већ чиним 40 година још нисам задовољан својим гласом.

СПАС из ЏУНГЛЕ

Група савезничких војника нашла се усред бурманске џунгле. Спасавање једрилицом коју је авион морао да закачи у лету.

Идући стазом кроз густи зелени тунел бурманске џунгле, Џон Дејл је видео како се џиновско дрвеће разређује и како се по где где кроз гране пробијају зраци сунца. Из даљине се чуо ресак шум мачета које су крчиле пут кроз густиш. Да ли се то пробијала нека залутала савезничка колона или једна од многобројних јапанских патрола? Оставио је свог рањеног друга који се клатио на јединој спасеној мазги и пошао у извидницу.

Убрзо Дејл зачу метални звук пушке и одмах затим кратку команду са јаким шкотским акцентом:

— Стој! Руке увис!

Пошто се наредник британске војске у заседи уверио да нема посла са Јапанцем изашао је на пут. Дејл му је објаснио да заједно са поручником Ситоном већ трећи дан лута џунглом у нади да ће срести неку од савезничких чета. У близини су оне морале да се налазе после неуспелог покушаја да изврше десант у позадини јапанских линија јер су се повлачиле пред јачим непријатељем.

Са својим рањеним пријатељем нашао се ускоро у групи од двадесетак индијских војника које је предводио један пуковник. Као старијем по чину Дејл је рапортирао да су он и Ситон морали да се спусте једрилицом са товаром мазги. Требало је да оне послуже трупама баченим на један пропланак падобранима и другим товарним једрилицама. Том приликом је Ситон рањен а све животиње осим једне разбежале су се.

Пуковник је намеравао да се са својим људима пребаци преко мале реке која је протицала у непосредној близини, и докопа једног од пропланака са кога би их у случају нужде, као са помоћног аеродрома, савезнички авиони евакуисали.

После неколико сати напорног марша изнурена колона је избила на обалу речице. Пуковник и Дејл су пошли у извиђање. Пошто су се кроз жбуње привукли до саме воде, пажљиво су размакли гране и почели да осматрају другу страну.

— Немамо среће! — прошапутао је пуковник.

С друге стране реке су се јасно видели јапански војници како чуче на ивици поља које је требало да послужи као аеродром.

Иако је ситуација изгледала безизлазна Дејл је предложио да се врате на мали пропланак где се спустио са својом једрилицом. Ако га Јапанци још нису пронашли могли су ту поставити сигнале уговорене за дозивање савезничких авиона који туда пролећу. То је значило пробијати се још неколико дана кроз џунглу, али то је био и једини зрачак наде у избављење.

Другог дана марша пуковник, који је стално био у грозници, добио је још један јак напад маларије. Команду је преузео Дејл. Изнурена група војника остављала је за собом траг смрти — војници су падали од изнемоглости и болести. Хране је било мало и само уз крајње напоре покретали су се даље. Дани и ноћи су били неиздржљиво топли, а влага и честе кише натопиле су им униформе и обућу.

На домаку пропланка готово су се сударили са једном јапанском патролом. После дугог скривања у густишу џунгле кренули су даље. На пропланку није било Јапанаца који га, изгледа, нису ни открили мада су се улогорили недалеко одатле, на другој чистини.

Дејл је сместио преморене војнике у једрилицу која је још стајала неоштећена и скривена сенком великог дрвећа на самој ивици пропланка.

Док је те ноћи размишљао шта да ради Дејлу је постало јасно да се сви неће одавде спасти. Уколико неки од извиђачких авиона и примети сигнале положене на траву, ујутро ће доћи мали авиони који су једини могли да се спусте на овом простору. А савезници су их у тој области имали свега шест. У сваком од њих било је места само за још једног човека. Значи сваки авион би морао да се враћа по неколико пута а Јапанци ће, чим примете првог, похрлити ка пропланку и пре него што се он врати ликвидирати изнурене Индусе.

Када би пропланак био довољно велики да се спусти нека јача машина која би могла да закачи неоштећену једрилицу са свима њима у њој и да је полигне у ваздух — било би једино решење. Али пропланак је био тако мали да се на њега једва могао спустити и најлакши авион.

Дејли се сетио вежби вршених у бази Асансол — када су се пилоти трудили да, у лету, помоћу нарочите куке закаче једрилицу на земљи и вину је у ваздух.

У току ноћи небо је запарао звук авионског мотора. Дејл је осетио како га наредник Меклод вуче за рукав. Над самим крошњама дрвећа појавио се један мали апарат испод чијег су се стајног трупа за часак засветлеле сигналне сијалице — знак да се спушта.

Мали авион је одскочио од земље и већ после неколико метара се зауставио. Пилот је извирио из кабине и Дејл који је дотрчао као без душе, у неколико речи му је објаснио ситуацију. Ситона који је због рана био у јакој трозници донела су два војника до авиона и сместила га на задње седиште. Пилот је обећао да ће учинити све да у зору овде стигне авион са посадом увежбаном за подизање једрилице са земље.

Док су у мраку Дејл и његови људи постављали једрилицу у најповољнији положај за прихватање из ваздуха, Јапанци су, узнемирени надлетањем авиона, почели да шаљу патроле на све стране.

На неких десетину метара испред једрилице Дејл је поставио два висока дрвета која су војници исекли из шипражја и између њих разапео велику омчу везану дебелом гумом за кључ једрилице. Начињена нарочито за овакве случајеве, гума је постала неопходна за све савезничке једрилице, мада се Дејл никако није сећао да је та опрема осим на вежбама икад употребљена.

Месечине је нестало и почела је редовна јутарња киша. Дејл је наредио да се људи у једрилици вежу. Свитала је сива зора. Из даљине се зачуо звук авионских мотора а одмах затим ватра лаког противавионског топа са друге стране шуме.

Авион је пробио ниске облаке и надлетео пропланак да би се прво оријентисао. За авионом који се изгубио у измаглици, чуо се гласни звиждук куке која је на дугачком каблу парала ваздух. Направивши нови круг авион се спустио ниже.

Наредник Меклод је протурио цев своје пушке кроз један од прозора једрилице. Јапанци су почели да се појављују на јужној ивици шуме.

Звук авионских мотора овог пута је био сасвим успорен. Апарат је био тачно над једрилицом и прелетео је. Дејл је јасно видео како је кука закачила омчу. Гума се затегла. Од јаког трзаја ударили су главама о наслоне седишта. Доњи део једрилице је страховито зашкрипао а меци из јапанских пушака почели су да јој пробијају платно.

Али једрилица се покренула, закотрљала низ поље, онда одлепила од земље и убрзо изгубила у магли на путу за слободу.

АНЕГДОТЕ

СЛИЧНОСТ

Једном, док је још био у младим годинама, одлучио је Морис Шевалије да својој мајци начини за рођендан нарочито леп поклон. Због тога је отишао једном чувеном фотографу и изразио жељу да му изради једну велику фотографију-портрет.

Ујутру, на сам рођендан, фотограф је закуцао на врата Шевалијеове мајке и уручио јој синовљеву слику с рођенданском посветом.

— Ох! — заблистало је лице старе госпође. — Ох! Исти он! Колико много личи на њега!

Фотограф се дуго премештао с ноге на ногу пре него што се усудио да дода:

— Мадам, слика још није плаћена.

— Ох...! — промрмља мајка. — И то личи на њега.

ШТЕТА ЗА ХАРТИЈУ

Амерички државник и проналазач Бенџамин Франклин имао је једног нећака, прилично лакомисленог, који је патио од хроничне несташице новца. Ко зна по који пут расипни нећак обратио се Франклину за помоћ. После уобичајене „лекције" овај му је, као и увек, дао сто долара. Радостан што је тако добро прошао, нећак је зграбио са стола један блок да би написао признаницу на примљени новац. Франклин, који је добро знао да је то само поза и да му нећак никад неће вратити ни паре, истрже му блок из руке и рече:

— Доста је што расипаш мој новац, не мораш још и да употребљаваш моју хартију.

КРАТКО И ЈАСНО

У почетку своје каријере, познати амерички књижевник Марк Твен радио је као репортер у једном локалном листу. Када је једном Твен написао извештај о једном друштвеном догађају у граду, уредник му је вратио рукопис рекавши му да је предугачак.

— Напишите поново, и то што је могућно краће и донесите ми да поново прегледам.

Прерађени Твенов „чланак" гласио је: „У стану домаћина Смита нашли смо веома занимљиву мешавину стилског намештаја, сендвича и личности из друштвеног и јавног живота."

КАО ПТИЦА

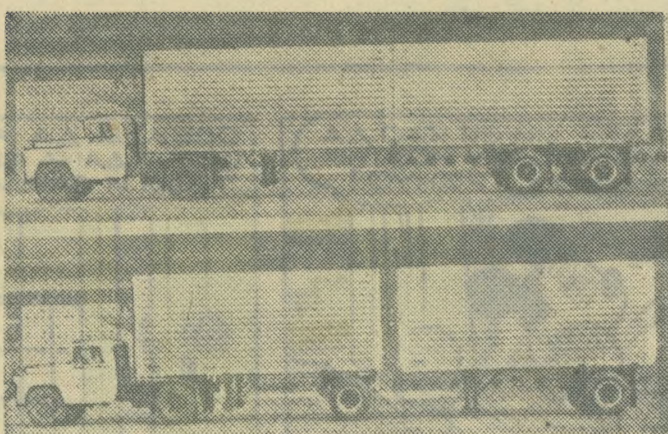
Покушавајући да се спусти на стазу парка, пошто је машина отказала, овај мали авион је ипак срећно атерирао — на гране дрвета. После „успешног" спуштања пилот се још мало помучио до земље — склизнуо је низ дрво.

Ново стакло

Већ дуже времена се врше испитивања да би се пронашло стакло које штити од ултраљубичастих зракова. Досад је било доста проналазака: стакала и провидних материја обојених у жуто или оранж, али се показало да они имају недостатака — материјали изложени у витринама иза таквог стакла, мењају боју.

Сад је пронађена једна нова врста стакла које има своје ство да упија ултраљубичасте зраке и да притом нимало не мења јачину светлости.

Ово стакло је добијено на тај начин што је између два слоја стакла уметнут лист провидне и еластичне пластичне материје. Због овога је стакло постало несаломљиво и може да се употреби за све.

ПРИКОЛИЦА НА РАЗДВАЈАЊЕ

Ради лакшег кретања у уским градским улицама овај дванаест метара дуг камион-вагон може се раздвојити по средини на два дела. Потребно је преместити за то један пар задњих точкова на предњи део кола и наместити помоћне точкове на задњи део. Кад одвезе предњи део приколице шофер се врати по други део.

АУТОМАТИ уместо људи

Данас у Сједињеним Државама аутомати продају: 16⅛ свих цигарета, 20% продатих слаткиша и једну петину попијених лимунада. Аутомати остваре годишњи промет од 2,5 милијарде долара.

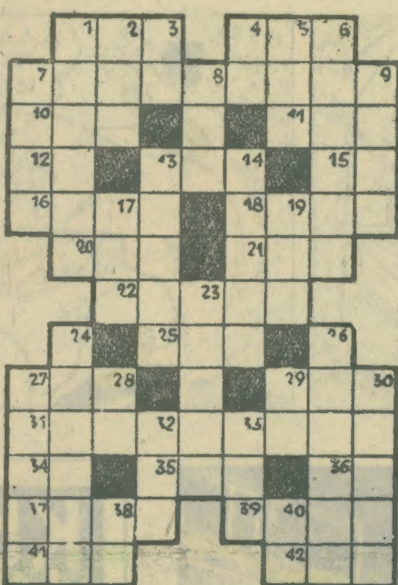
Да би се задовољиле потребе трговине за тим аутоматима у Сједињеним Државама постоји 130 фабрика које их производе и снабдевају њима 63.000 фирми — од малих продавница до великих трговинских концерна.

Операциони сто за тркачке коње

Кад тркачки коњ при паду сломије или иишчаши ногу, најчешће се мора убити још на самој тркачкој стази. Да се то више не би дешавало начињен је операциони сто који се помоћу хидрауличног уређаја може поставити вертикално или водоравно да би се коњ лакше ухватио да легне и онда га завежу за сто. Тада се сто положи водоравно и хирург приступа операцији већ на самом тркалишту. Доктор Тирен, који је узумео овај хирушки сто, са успехом врши операције на детроитском хиподрому.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) чокот: 4) и један и други; 7) наша планина; 10) језеро у Турској; 11) острво на Јадрану; 12) страно мушко име; 13) речно острво; 15) центар старе халдејске културе; 16) предметак у сложеницама са значењем кожа; 18) део електричарског материјала; 20) врста грожђа; 21) друге; 22) птица из породице врана; 25) неман; 27) грубо сукно; 29) француски сликар (19. в.); 31) име и презиме француског песника (1871—1945.); 34) два слова; 35) мачевалачки термин; 36) свеза; 37) пркос; 39) наша планина; 41) дивља животиња; 42) прост број.

Усправно: 1) аутор романа „Берачи памука"; 2) љути корен; 3) иницијали нашег књижевника („Зона Замфирова"); 4) река у Сибиру; 5) савремена америчка књижевница („Змајево семе"); 6) предео на Апенинима; 7) врста тканине; 8) река у Пакистану; 9) главни град Гане; 13) горки лекови; 14) скакање вредносних папира изнад њихове номиналне вредности; 17) термин; 19) друга; 23) област на Рајни; 24) наша планина; 26) морепловац; 27) месец у години; 28) хемијски знак за алуминијум; 29) музичка нота; 30) шаховске фигуре; 32) проналазач парне машине; 33) хватање и убијање дивљачи; 38) ономатопеја лавежа; 40) истурени део копна у море.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно 1) ликер; 5) чело; 6) Аш; 8) када; 10) ес; 12) ура; 13) нацрт; 15) Л(аза) Л(азаревић); 16) горила; 17) Аса; 19) сифон; 20) дуд; 22) Крк; 23) ритам; 45) ехо; 27) економ; 28) Об; 29; Нерон; 30) зло; 31) он; 32) Сома; 33) со; 35) Марс; 36) Дрина.

Усправно: 1) „Леда"; 2) ила; 3) ко; 4) ра; 5) Чарлс Дикенс; 6) Шерлок Холмс; 8) Кула; 9) Карик; 11) стан; 13) нос; 14) цифре; 18) аутор; 21) Данон; 23) „Рено"; 24) Мон; 26) обоа; 30) зора; 32) сан; 34) од; 35) ми.

55 ДОЛАРА ГОДИШЊЕ

Јужноамеричке државе, њих 20, захватају површину која је за 1360 милиона квадратних километара већа од територије Сједињених Држава. Ту живи 200 милиона становника:

У Јужној Америци постоје огромна неискоришћена пространства и богатства, а становништво живи веома бедно. Пет процената становника држи у својим рукама 70% обрадиве земље. Услед великог сиромаштва исхрана је јако лоша: по становнику износи просечно 2100 калорија на дан, што је свега једна трећина од калоричне вредности дневне исхране у Сједињеним Државама. У ствари, код великог броја становника она је још слабија.

У 17 од 20 држава Јужне Америке осећа се сталан мањак у намирницама а половина становника трпи од константног недостатка воде.

Неразвијеност већине земаља има за последицу јако низак стандард. Просечан национални доходак по становнику износи 350 долара. У Боливији је он катастрофално низак — само 55 долара годишње по становнику.

ТОРБА ЗА СПАСАВАЊЕ

У Америци се испробава нови начин спасавања хеликоптером помоћу велике торбе у коју може комотно да седне човек. Лебдећи у ваздуху хеликоптер спусти торбу, угрожени уђе у њу, затвори је а из хеликоптера га повуку горе. Торба има дрвено дно, метални рам и седиште, а кад се спакује заузима врло мало простора.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

... код старих Грка, Египћана и Индијанаца црвена боја означавала је стваралаштво и љубав.

... кад Земља не би била окружена атмосфером, температура на њеној површини дости-

зала би дању плус 110 степени, а ноћу би се спуштала на 150 степени испод нуле.

... словеначки физичар Јожеф Штефан (1835—1893), професор Бечког универзитета, први је израчунао температуру на површини Сунца.

... египатски фараони из прве династије (30 векова пре наше ере) имали су оклопна возила на два точка.

Оклоп им се састојао од тврдог дрвета и кожа, возач је управљао коњем, а борац у колима био је наоружан стрелом, џилитом или копљем.

... у хладним поларним пределима коса расте три пута спорије него иначе.

... птице — пловуше које живе у води, кад су рањене у ногу излазе на обалу и гацкају

по муљу и иловачи да би им блато затворило рану. С тако „превијеном" ногом оне остају да живе на копну све док им рана не зарасте

... у неким крајевима јужне Азије људи се поздрављају додирујући један другоме трбух.

... број 7 сматран је у антично доба на Блиском истоку, а преко њега и у старој Грчкој и у Риму, „светим" бројем. Стога је овај број

додаван појмовима који су имали нарочиту вредност: седам светлих чуда, седам мудраца, седам уметности, седам брежуљака на којима је подигнут Рим и слично.

... још у старом веку употребљавани су за јело и пужеви. За ту сврху они су не само скупљани у шуми, већ су их и гајили. Зна се да је

грађанин Рима Фулвије Липин умео да одгаји пужеве који су достизали невероватну тежину од близу 10 килограма.

... и поред своје велике културе, стари Грци и Гркиње веома често су носили ситан новац у устима. На свом оделу они нису имали џепове па су ситне предмете — чешаљ, ножић и друге, носили у недрима. Међутим, да би били сигурнији, новац су стављали у уста.

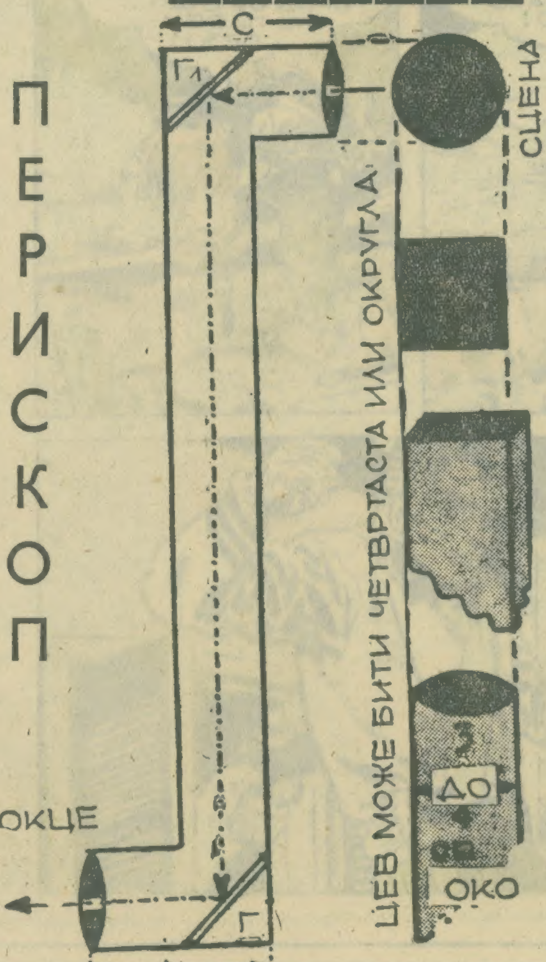
НАПРАВИ САМ

Вероватно сте одмах помислили на перископ подморнице, али овог пута у питању је перископ којим можете гледати изнад било каквог предмета, а направићете га сами.

Перископ је у ствари цев помоћу које може да се гледа — када се сакријете иза нечега — а састоји се из призме и комбинације огледала.

Погледајте наш цртеж: од доњег дела „окца" до горњег дела „сцена". Дужина цеви је произвољна, колико ви желите. или колика вам је потребна. А дужина горњег дела С и доњег А износи око 5 сантиметара. Као што на цртежу видите цев може бити четвртаста или округла, мада је овај други облик чешћи.

Најзад, цео систем се састоји у правилном распореду два огледала Г и Г1 под углом од 45°, с тим да лица огледала буду окренута ка унутрашњој страни цеви. На цртежу је зрак који се одбија од предмета који гледамо назначен тачкицама и цртама, стрелице тачно означавају место где се слика на огледалима одбија и најзад долази до нашег ока.

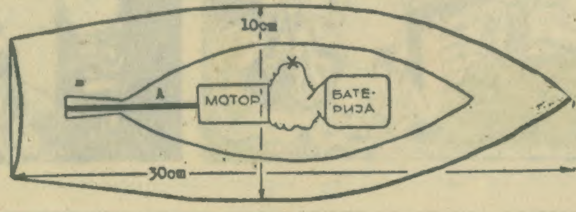

ЕЛЕКТРИЧНИ ЧАМАЦ

Пошто знамо да сви дечаци „сањају" о електричном броду или чамцу, то вам овог пута дајемо цртеж и упутство за прављење једног таквог чамца.

У радњама можете купити дрвени бродић без мотора, а ако хоћете направите и њега сами. За то вам је потребно неко мекше дрво од кога ћете начинити чамац отприлике дугачак 30 а широк 10 сантиметара. Онда пробушите чамац на месту Е да би ту прошла осовина елисе А. Електрични мотор ће прорадити у тренутку кад га повежете жицама са електричном батеријом, На једној од две жице, коју сами изаберете, ставите један прекидач (на слици означен крстићем) да бисте зауставили мотор када желите.

Ако је батерија тешка 100 грама, мотор отприлике толико исто, а елиса и осовина једно педестак грама, видећете да ће ваш чун моћи да понесе цео тај товар.

ЗНАЈТЕ И ОВО

Ако волите да сами правите разне предмете од дрвета, треба најпре да знате какво је које дрво и какве су му добре и рђаве стране за обраду. Ево неколико упута за главне врсте дрвета:

Багрем: нарочито се добро обрађује на циркуларној тестери.

Јова: добра је за прављење фурнира.

Шимшир: врло добар је за рад длетом и циркуларном тестером.

Храст: лоше се обрађује јер се цепа кад је исечен танко.

Јасен: нарочито се препоручује за прављење малих елиса за авионе.

Буква: погодна је за савијање под паром.

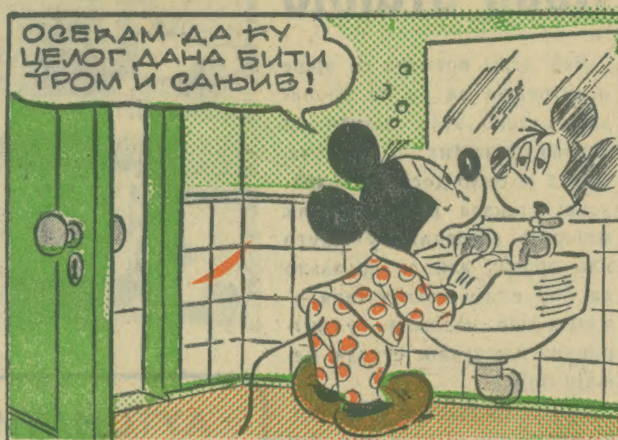
Брест: тешко се цепа и отпоран је на ударе.

Топола: не треба је употребљавати за мале пловне објекте јер је осетљива на влагу.

Липа: изврсна за рад са циркуларном тестером јер је мека и лагана.

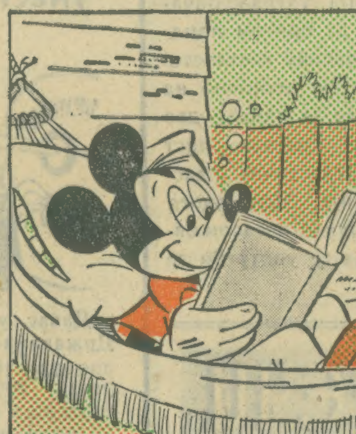

Ква-Ква!

уређује Паја Патак

РАЗУМЕО ГА

На часу језика учитељ говори о интерпункцији; где се ставља запета а где тачка.

— Реци, Гајо, шта се ставља на крају?

— Црв, господине! — рече Гаја који је за то време мислио о пецању.

СТАРИ МАЈСТОР

Посетио Попај једну продавницу са старим сликама, јер је желео да купи једну за свој нови стан.

— Ово би било нешто као поручено! То је слика једног чувеног старог мајстора! — каже му продавац.

— Којешта, мене сте нашли да варате. Као да ја не видим да су ту на слици две девојке.

ЗАСТРАШУЈУЋИ ПРИМЕР

— Не знам да ли да вас примим у службу! Шта је пре било ваше занимање? — пита директор једног предузећа Перу Ждеру када је дошао да тражи намештење.

— Радио сам пет година на пропаганди антиалкохолизма! — одговорио је Пера.

— Хм!.. Не изгледате баш као апстинент. Шта сте радили: да ли сте држали предавања?

— Не, био сам на предавањима показиван као застрашујући пример.

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. Жиро рачун бр. 101-20-1-82. Поштански фах 124. Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200, полугод. 600 дин. Рукописи се не враћају.